

TÜRK TARİH KURUMU GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumunun 1975 yılı olağan Genel Kurul toplantısı 25 Nisan 1975 Salı günü saat 10,15 de Kurum merkezinde yapıldı.

Saat 9,30 da üyeler Atatürk'ün Anıt kabirini ziyaret ederek saygı duruşunda bulundular ve bir çelenk koydular. Daha sonra Kurum merkezine gelindi ve Genel Kurul toplantısına başlandı.

Başkan Ord. Prof. Enver Ziya Karal çoğunluğun bulunduğunu söyleyerek kısa bir konuşma ile oturumu açtı ve 18 Ocak 1975 de kaybettiğimiz aslı üyemiz Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'in anısı için üyeleri bir dakika saygı duruşuna çağırdı.

Genel Kurul'un bu toplantısına Kıbrıs'tan misafir olarak katılan Kıbrıs Türk Tarih Kurumu Başkanıyla iki Yönetim Kurulu üyesini Başkan Genel Kurul'a takdim etti.

Daha sonra geçen Genel Kurul'da Kurum'un aslı üyeliğine seçilen Prof. Dr. Mebrure Tosun, Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Coşkun Üçok, Ord. Prof. Reşat Kaynar ve Prof. Dr. Lütfi Güçer'le, muhabir üyeliklere seçilen Prof. Dr. Oktay Akşit, İbrahim Artuk, Necati Dolunay, İsmet Parmaksızoğlu ve Raci Temizer'e diplomaları verildi.

Aslı üyelerden Prof. Dr. Mebrure Tosun'u Prof. Dr. Nimet Özgüç, Ord. Prof. Reşat Kaynar'ı Prof. Dr. Afet İnan, Prof. Dr. Lütfi Güçer'i Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Dr. Coşkun Üçok'u Prof. Dr. Adnan Erzi, Prof. Dr. Neşet Çağatay'ı Prof. Dr. Adnan Erzi kısa konuşmalarla Kurul'a takdim ettiler. Prof. Dr. Mebrure Tosun "Sumercenin Türk Tarihi ve Dili bakımından önemi" üzerinde, Ord. Prof. Reşat Kaynar "Reşit Paşa ile Âli Paşa'nın iki mektubu" üzerinde, Prof. Dr. Lütfi Güçer "İstanbul'daki Esnaf Teşkilâtı" üzerinde, Prof. Dr. Coşkun Üçok "Tarih Çağları" üzerinde, Prof. Dr. Neşet Çağatay "Ahilik" üzerinde kısa birer bildiri sundular.

Gündemin 5 nci maddesine geçilerek Genel Kurul'u idare etmek üzere Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu başkanlığa, Prof. Dr. Coşkun Üçok ikinci başkanlığa, Prof. Dr. Bahadır Alkım ve Prof. Dr. Cengiz Orhonlu yazmanlıklara seçildiler.

Başkanlık divanı yerini aldıktan sonra gündemin 6 ncı maddesi gereğince Genel Müdür Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurullarının raporlarını okudu. Söz alan Ord. Prof. Reşat Kaynar bilânçonun daha ayrıntılı olmasını, anbardaki kitapların neler olduğunun belirtilmesini, Basımevinin bankalara çok faiz ödediğini, Kurum'un görevlilere bilimsel harcamalardan daha fazla para verdiğini söyleyerek bunların açıklanmasını istedi.

Genel Müdür söz alarak Genel Kurul raporuna konulan bilançonun bütün bilançolarda olduğu gibi genel rakamları gösterdiğini, bunların ayrıntılı cetvellerinin dosyasında bulunduğunu, ambardaki bütün eserlerin yıl sonunda teker teker sayılarak muhasebe ile birlik sağlandıktan sonra bilançonun hazırlandığını söyleyerek 1974 bilanço defterini ve buradaki ayrıntılı çizelgeleri gösterdi.

Basimevinin döner sermayesi olmadığını, yatırımları ve büyük işleri için banka kredilerini kullandığını, onun için faiz ödemek zorunda kaldığını, Kurum bütçesinde her ne kadar görevli giderleri bilimsel giderlerden fazla gibi görünüyorsa da görevlilerden büyük çoğunluğunun bilimsel işler yaptığını, mimarların, arkeologların, Kitaplık müdürünün, hattâ Genel Müdürün daha çok bilimsel işler gördüğünü, durumun buna göre değerlendirilmesini söyledi.

Ord. Prof. Hikmet Bayur Kurum yayınlarını İstanbul'da satacak bir yerin bulunmasını istedi. Genel Müdür İstanbul'da dört kitabevinin Kurum yayınlarını sattığını, daha geniş bir satış örgütü kurmanın, arzu edilmekle birlikte, olanak dışı bulunduğunu, Kurum'un satıcılardan ağzının yandığını, satışların daha çok merkezden % 50 indirimle yapıldığını söyledi.

Prof. Dr. Tahsin Özgüç % 50 indirimli satışlara bir sınır çizilmesini, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal popüler nitelikte yayınlar yapılarak çok sayıda basılmasını, istediler.

Başka söz isteyen olmadığından raporlar oya kondu. Oybirliği ile kabul edilerek Yönetim, Basimevi Yönetim ve Denetleme Kurulları 1974 çalışmalarından dolayı aklandılar.

Gündemin 7 nci maddesine geçilerek 1975 yılı bütçesini incelemek üzere Bayan Fakihe Öymen, Ord. Prof. Reşat Kaynar ve Prof. Dr. Lütfi Güçer, Bütçe Komisyonuna seçildiler.

Öğleden sonra saat 15 de toplanılmak üzere oturuma saat 13,30 da son verildi.

Genel Kurul'un ikinci oturumu öğleden sonra saat 15,20 de İkinci Başkan Prof. Dr. Coşkun Üçok'un başkanlığında açıldı.

Bütün üyelerin bulunmaması nedeni ile seçimlerin ertelenmesi kabul edilerek geçen Sonbahar toplantısında iki maddesi dışında tümü kabul edilmiş olan İç Tüzüğün Yönetim Kurulu bölümünün 11 nci maddesi görüşülmeğe başlandı.

Kurum Başkanlığının yetkisi ile ilgili bir hüküm konabilmesi için Ana Tüzük'te de değişiklik yapılması gerekeceğinden Başkan üyelerin bu yoldaki önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na vermelerini, bu önerilere göre gerek Ana Tüzük'te, gerekse İç Tüzük'te gerekli değişikliklerin yeni tasarılar halinde önümüzdeki Genel Kurul'a getirilmesinin uygun olacağını söyledi.

Basimevi hakkındaki maddenin de Ana Tüzüğe paralel olduğu, bunun da aynı yoldan düzeltilmesi gerektiği kabul edilerek İç Tüzüğün tümü oya kondu ve geçen toplantıdaki değişikliklerle olduğu gibi, oybirliği ile kabul edildi.

Üyelerin büyük çoğunluğu gelmiş olduğundan gündemin 8, 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerindeki seçimlere geçildi.

Gizli oyla yapılan seçim sonunda Yönetim Kuruluna 29 oyla Ord. Prof. Enver Ziya Karal, 25 oyla Prof. Dr. Tahsin Özgüç, 21 er oyla Ord. Prof. Dr. Ekrem

Akurgal ve Prof. Dr. Adnan Erzi, 20 oyla Ord. Prof. Dr. Sedat Alp, 17 oyla Prof. Dr. Bahadır Alkım seçildiler. Yedinci üyelik için Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Şerafettin Turan ve Prof. Dr. Münir Aktepe 13'er oy aldıklarından Prof. Dr. Şerafettin Turan ve Prof. Dr. Münir Aktepe feragat ettiler. Böylece Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal Yönetim Kurulu aslı üyesi oldu. Birinci yedek üyeliğe Prof. Dr. Münir Aktepe, ikinci yedek üyeliğe Prof. Dr. Şerafettin Turan, üçüncü yedek üyeliğe de 9 oyla Prof. Dr. Tahsin Yazıcı getirildiler.

Denetleme Kurulu üyeliklerine açık oyla Bayan Fakihe Öymen, Ord. Prof. Reşat Kaynar, Dr. Lütfi Güçer, yedek üyeliklere Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Ali Sevim ve Prof. Dr. Nimet Özgüç,

Onur Kurulu üyeliklerine açık oyla Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Hikmet Bayur, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı, yedek üyeliklere Prof. Dr. Fikret Işıltan ve Prof. Dr. Münir Aktepe,

Basımevi Yönetim Kuruluna, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Adnan Erzi, yedek üyeliklere Prof. Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. Cengiz Orhonlu ve Prof. Dr. Afif Erzen,

Kitaplık Komisyonuna, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Adnan Erzi, yedek üyeliklere Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. Halil İnalçık seçildiler.

Gündemin 14 üncü maddesi gereğince üyelik önerilerinin görüşülmesi gerekiyordu. Ancak aslı üyeliğe önerilen Prof. Dr. Jale İnan'ın kararında bir şekil eksikliği olduğundan Yönetim Kurulunun bunu düzeltmesi ve üyelik önerilerinin yarıntki toplantıda görüşülmesi uygun görülerek üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'in 17,30 daki konferansına yetişilmek üzere oturuma saat 17,30 da son verildi.

Genel Kurul 26 Nisan 1975 Cumartesi günü saat 10,30 da ikinci toplantısını yaptı.

Başkan Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu oturumu açarak Bütçe Komisyonu görevini bitirmiş olduğundan bütçenin görüşüleceğini söyledi.

Bütçe Komisyonu raporu, bütçe yönetmeliği, gelir ve gider bütçeleriyle kadrolar okundu. Bütçe Komisyonu raporunda 1975 yılı bütçesinin bir önceki yılın gelir ve giderleri gözönüne alınarak gerçekçi bir tutumla hazırlandığı, hayat pahalılığı gözönüne alınarak görevli aylıklarında % 20 oranında bir artırımın düşünüldüğü, Yönetim Kurulu önerilerinin komisyonca da uygun görülerek Kurum bütçesinin 8.693.477 lira gelir ve aynı miktar gider olmak üzere Genel Kurul'un onayına sunulduğu yazılmakta idi.

Söz alan Ord. Prof. Dr. Sedat Alp kazı başkanlarına verilen gündeliğin 100, Kurul üyelerine verilecek gündeliğin en az 50 lira olmasını önerdi. Öneri uygun görüldü. Üyelere ve görevlilere verilecek seyahat gündeliklerinin Bütçe Yönetmeliğinde olduğu gibi kalması kararlaştırıldı.

Prof. Dr. Şerafettin Turan görevli aylık ve ödeneklerinin gelir bütçesi toplamının yüzde kırkını geçmemesi geçen Genel Kurul'da karara bağlandığını, Bütçe Yönetmeliğine bu hükmün de konmasını önerdi, kabul edildi.

Prof. Dr. Adnan Erzi dış ülkelere gidecekler verilecek gündeliklerin artırılmasını istedi. Devletin vermekte olduğu gündelikler dışında bir şey vermenin olanak dışı olduğu kabul edildi.

Prof. Dr. Adnan Erzi Genel Müdürün çeşitli işlerle çok yorulduğunu, kendisine biri idarî, ötekisi ilmi olmak üzere iki yardımcının verilmesini önerdi.

Genel Müdür kadroda böyle iki yardımcının bulunduğunu, münasip eleman bulunursa atanabileceğini söyledi. Başka söz isteyen olmadığından 1975 yılı bütçesi ve yönetmeliği oybirliği ile kabul edildi.

Gündemin 14 üncü maddesine dönülerek yapılan gizli oy sonunda oya katılan 29 üyeden 22 sinin olumlu oyu ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Kürsüsü Öğretim üyelerinden Prof. Dr. Muhibbe Darga Muhabir Üyeliğe,

Babası Sadr-ı âzam Tevfik Paşadan kalan tarihi belgeleri Kurumumuza bağışlayan Bay İsmail Hakkı Okday, oya katılan 30 üyeden 26 sinin olumlu oyu ile Şeref Üyeliğine,

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Jale İnan, oya katılan 30 üyeden 20 sinin olumlu oyu ile aslı üyeliğe seçildiler.

Öğleden sonra saat 14 de toplanılmak üzere oturuma son verildi.

Genel Kurul öğleden sonra saat 14,25 de ikinci başkan Prof. Dr. Coşkun Üçok'un başkanlığında toplandı.

Gündemin 13 üncü maddesine dönülerek yönetmeliklerin görüşülmesine başlandı.

Basımevi Yönetmeliği ele alınarak tasarının birinci maddesi oybirliği ile kabul edildi.

2 nci maddede Basımevi sermayesinin 30 milyon lira olacağı hükme bağlanıyordu. Genel Müdür Uluğ İğdemir bu yılki yatırımlar dolayısıyla Basımevi varlığının 30 milyonu aşacağını, bu nedenle sermayenin 50 milyona çıkarılmasını önerdi. Prof. Dr. Şerafettin Turan 50 milyonu fazla gördüğünü, Ord. Prof. Dr. Sedat Alp 30 milyonda kalmasını ileride gerekirse artırılabilirliğini söylediler.

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal Basımevinin daha kaliteli iş yapmasını, Ord. Prof. Hikmek Bayur Basımevinin büyümesinden korktuğunu söylediler. Prof. Dr. Adnan Erzi bazı eleştirilerde bulundu. Ord. Prof. Ekrem Akurgal her yılki kârdan % 35 inin Kurum'a verilmesi kaydının konmasını istedi. Ord. Prof. Dr. Sedat Alp ikinci maddenin olduğu gibi kalmasını önerdi. Görüşmeler uzadığından Ord. Prof. Enver Ziya Karal uzmanların katılacağı bir komisyonun tasarımı yeniden inceleyerek gelecek toplantıya getirilmesini önerdi. Ord. Prof. Reşat Kaynar ve Prof. Dr. Nimet Özgüç bu öneriye katıldılar. Ord. Prof. Dr. Sedat Alp katılmadı. Sonunda bir maliyeci ile bir işletmecinin katılacağı Ord. Prof. Reşat Kaynar, Prof. Dr. Lütfi Güçer, Prof. Dr. Adnan Erzi, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'dan kurulu bir komisyon görevlendirildi.

Bundan sonra Türk Tarih Kurumu Görevli ve Hizmetli Yönetmeliğinin görüşülmesine geçilerek Yönetmelik bazı değişikliklerle onaylandı.

Üye Seçim Yönetmeliği ile Atatürk Devrimleri Araştırma Merkezi Yönetmeliklerinin Sonbahar'da yapılacak olağanüstü toplantıda görüşülmesine karar verildi.

Gündemin 16 ncı maddesine geçilerek Yönetim Kurulu ile Kollardan gelen öneriler görüşüldü ve şunlara karar verildi:

1 — VIII. Türk Tarih Kongresinin 1976 Eylül'ünde Ankara'da toplanmasına,

2 — Bayan Sabiha Gökçen'in aylığının artırılması hakkındaki müracaatına verilecek cevabın Ord. Prof. Reşat Kaynar tarafından hazırlanarak Yönetim Kuruluna verilmesine,

3 — Rahmetli üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü için çıkarılacak anma kitabının Prof. Dr. Neşet Çağatay, Prof. Dr. Coşkun Uçok ve Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ'dan oluşan bir komisyonca ele alınarak yürütülmesine, gerekirse dışardan ilgili kişilerin yardımlarından faydalanılmasına,

4 — Prof. Dr. Afet İnan'ın belgesel filimler hazırlatılması hakkındaki önerisi üzerine Yönetim Kurulu'nun aldığı karara göre Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun hazırlatacağı bu türden filmler için yardımcı olacağımızın T R T'ye yazılmasına,

5 — Eskiçağ Kolundan gelen ve 1975 yılı içinde Alman Üniversitelerinde meslekî konferanslar vermek üzere Federal Almanya'ya çağırılan üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Sedat Alp'e konferansların bitiminden sonra iki hafta daha kalarak hazırlamakta olduğu Karahöyük kazı raporu için Türkiye'de bulunmayan eserleri gözden geçirmesine olanak sağlamak üzere 7000 liralık bir ödeneğin ayrılması hakkındaki önerinin onaylanmasına,

6 — Eskiçağ Kolundan gelen ve 5 Haziran 1975'de bir konferans vermek üzere Viyana'daki Avusturya Bilimler Akademisine çağırılan ve daha önce Paris'te toplanacak "Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae" çalışmalarına katılmak ve ayrıca Münih Müzelerinde inceleme yapmak isteyen üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'a on günlük dış gündelik verilmesi hakkındaki önerinin onaylanmasına,

7 — Ortaçağ Kolundan gelen kararlar okunarak şunlara karar verildi:

a) Avrupa'nın bellibaşlı kitaplıklarında kataloglara geçmemiş Türkçe, Arapça ve Farsca yazmaları saptamak üzere geçen yıl yapılan çalışmaların sürdürülmesi amacıyla Prof. Dr. Adnan Erzi, Prof. Dr. Ali Sevim, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı ve Prof. Dr. Yaşar Yücel'in görevlendirilmesine,

b) Myriokephalon savaş alanıyla Silifke dolaylarında tarihî araştırmalar yapacak olan üyelerimizden Prof. Dr. Semavî Eyice'ye 12.500 liralık bilimsel araştırma yardımı yapılmasına,

c) Bundan sonra bütçeye gerekli ödeneğin konabilmesi için bilimsel araştırma önerilerinin yılbaşından önce yönetmeliğe uygun olarak Yönetim Kuruluna bildirilmesine,

ç) 1975 yılı Eylül'ünde Budapeşte'de toplanacak olan "Uluslararası Türk Sanatı Kongresi"ne üyelerimizden Prof. Dr. Semavî Eyice'nin katılmasına ve yolluğunun Kurum'ca ödenmesine,

8 — Yeniçağ Kolundan gelen kararlar okunarak şunlara karar verildi:

a) Ahilikle ilgili çalışmaların Prof. Dr. Neşet Çağatay ve Dr. Hâmit Koşay'dan oluşan bir komisyonca yürütülmesine,

b) 22-29 Ağustos 1975 tarihleri arasında San Fransisko'da toplanacak olan Uluslararası XIV. Tarihî Bilimler Kongresine Amerikan Tarih Kurumunca yol parası verilmek üzere çağırılan Ord. Prof. Enver Ziya Karal'a toplantı süresince gündelik verilmesine,

c) Aynı kongreye Kurumumuzdan katılacak olan Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ile Prof. Tayyib Gökbilgin'e gerekli yolluğun ödenmesine,

ç) 21-27 Eylül 1975 tarihleri arasında Budapeşte'de toplanacak olan "Uluslararası Türk Sanatı Kongresi"ne üyelerimizden Prof. Dr. Cengiz Orhonlu'nun katılmasına ve yolluğunun Kurumca ödenmesine,

Gündemin 17 nci maddesine geçilerek telif hakları ücretlerinin artırılması hakkında 8 üyenin birlikte verdikleri önerinin yönetmelik düzeltilmesini gerektirdiğinden öteki yönetmeliklerle birlikte görüşülmesine karar verildi.

Gündemde görüşülecek başka bir konu kalmadığından Genel Kurul toplantısına saat 19,30 da son verildi.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULUNUN 1974 ÇALIŞMA YILI RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,
Yönetim Kurulunun 1974 çalışma yılı raporunu sunuyoruz :

BÜTÇE DURUMU

Kurumumuzun 1974 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

A. G E L İ R L E R

Bölüm	Gelirin Çeşidi	Bütçeye Konan		Sağlanan	
		Lira	Krş.	Lira	Krş.
I	Kurumun artırımından	200.000,—	—	—	—
II	Atatürk vasiyeti geliri	5.550.000,—	—	5.698.313,14	—
III	Üye ödentileri	1.800,—	—	1.980,—	—
IV	Yayın gelirleri	300.000,—	—	518.730,95	—
V	Basımevi geliri	1.300.000,—	—	1.299.675,36	—
VI	Türlü gelirler	250.000,—	—	239.911,15	—
	TOPLAM	7.601.800,—	—	7.758.610,60	—

B. G İ D E R L E R

Bölüm	Giderlerin Çeşidi	Bütçeye Konan		Harcanan	
		Lira	Krş.	Lira	Krş.
I	Görevli giderleri	2.982.760,—	—	2.497.426,37	—
II	İdarî giderler	600.000,—	—	419.731,02	—
III	Bilimsel giderler	2.875.000,—	—	2.295.788,86	—
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler	1.144.040,—	—	343.682,84	—
	TOPLAM	7.601.800,—	—	5.556.629,09	—

Bu tablolarda görüldüğü üzere Kurumumuzun 1974 yılı gelirleri bütçede tasarlanan gelirlerden 156.810 lira 60 kuruş fazla görünmekte ise de, Kurum artırımından alınması öngörülen fakat alınmayan 200.000 lirayı da buna eklersek gerçek fazlalığın 356.810 lira 60 kuruş olduğu görülür. Bunun 148.313 lirası Atatürk vasiyeti gelirinden, 180 lirası üye ödentilerinden, 218.730 lirası da yayın satışlarından elde edilmiştir. Basımevi gelirinden 325 lira, türlü gelirlerden de 10.089 lira gelir eksikliği olmuştur.

Giderlerimiz ise bütçede öngörülen giderlerden 2.045.170 lira 91 kuruş eksiktir. Bu tasarrufun 485.334 lirası görevli giderleri bölümünden, 180.269 lirası idarî giderler bölümünden, 579.212 lirası bilimsel giderler bölümünden, 800.357 lirası da yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler bölümünden sağlanmıştır. Gerçek gelirlerimizle gerçek giderlerimiz arasında görülen 2.201.981 lira 51 kuruş Kurum artırımına alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır:

- 1 - YUSUF HAS HACİB: *Kutadgu Bilig* (2. baskı).
- 2 - CEVDET BAYBURTLUOĞLU: *Erythrai*.
- 3 - FAİK REŞİT UNAT: *Hicrî Tarihleri Miladî Tarihe Çevirme Kılavuzu* (4. baskı).
- 4 - DÜNDAR GÜNDAY: *Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı, Özellikleri ve Divan Rakamları*.
- 5 - HAYRİ ERTEM: *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadoluşunun Florası*.
- 6 - İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Çandarlı Vezir Ailesi*.
- 7 - *Beyrûnî'ye Armağan*.
- 8 - AFET İNAN: *Pirî Reis'in Hayatı ve Eserleri, (Amerika'nın En Eski Haritası)*.
- 9 - HALİT ONGAN: *Ankara'nın 2 Numaralı Şeriyeye Sicili*.
- 10 - HİKMET BAYUR: *XX. Yüzyılda Türklüğün Tarih ve Acun Siyasası Üzerindeki Etkileri*.
- 11 - *Atatürk ve Cumhuriyet* (Sergi katalođu).
- 12 - *Mustafa Kemal Arıburnu'nda* (Sergi katalođu).
- 13 - *Belleten 149 - 152*.

Şu eserlerin baskıları bitmek üzeredir:

- 1 - RUDOLF NAUMAN: *Eski Anadolu Mimarlığı*.
- 2 - BAHADIR ALKİM: *Yesemek Taşocağı ve Heykel Atelyesi*.
- 3 - JALE İNAN: *Side'nin Roma Devri Heykeltraşlığı* (Türkçe ve İngilizce).
- 4 - ÖMER LÜTFİ BARKAN: *Süleymaniye Cami ve İmaretini İnşaatına ait Muhasebe Defterleri, Ferman ve Kayıtlar* (II. Cilt.)
- 5 - CEVDET ÇULPAN: *Türk Taşköprüleri*.
- 6 - MEVRURE TOSUN ve KADRIYE YALVAÇ: *Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi Şaduka Fermanı*.
- 7 - AFET İNAN: *Life and Works of Pirî Reis*.
- 8 - İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan.
- 9 - W. HEYD: *Yakın Doğu Ticaret Tarihi* (I. cilt).
- 10 - İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi* II. cilt (3. baskı).

- 11 - ÖMER LÜTFİ BARKAN: *Hüdavendigâr Livası Sayım Defterleri* (I. cilt).
 12 - ULUĞ İĞDEMİR: *Heyeti Temsiliye Tutanakları*.
 13 - *Belgeler S. 13 - 15*.

Bu yıl içinde şu eserlerin baskısına başlanmıştır:

- 1 - TAHSİN YAZICI: *Menakıb-ı İbrahim Gülşeni*.
 2 - ARIF MÜFİD MANSER: *Side 1947 - 1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları*.
 3 - SABAHAT ATLAN: *1947 - 1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler*.
 4 - PAUL KNOBLAUCH: *Die Hafenanlagen und die anschließenden Seemauern von Side (Side'nin Liman Tesisleri ve bunlara bağlı Deniz Surları)*.
 5 - ÖMÜR BAKIRER: *Anadolu'da Mihrabların Gelişmesi*.
 6 - *Cumhuriyetin 50. yılı Semineri*.
 7 - ADNAN ERZİ: *Türk ve Türkiye Tarihi ve Kültürü Araştırmaları Bibliyografyası* (II. cilt).
 8 - *Tahsin Uzer'in Anıları*.
 9 - YAHYA AKYÜZ: *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamu Oyu (1919 - 1922)*.
 10 - *Atatürk Yıllık Konferansları* (V. cilt).
 11 - BİLÂL ŞİMŞİR: *İngiliz Belgelerinde Atatürk* (II. cilt).
 Bu yıl içinde şu eserlerin basılmasına karar verilmiştir:
 1 - ERDOĞAN MERÇİL: *Fars Atabegleri ve Salgurlar*.
 2 - *Menakıb-el-Arifin* (II. baskı).
 3 - ABDÜLKADİR İNAN: *Makaleler ve İncelemeler* (II. cilt).
 4 - HASAN BEY ZADE AHMET PAŞA: *Tâcü't-Tevarih Zeyli*.
 5 - KINALI ZADE HASAN ÇELEBİ: *Tezkiret'üs-Şüera*.

ULUSLARARASI KONGRELER VE TOPLANTILAR

Genel Kurul'un 14 Nisan 1974 günkü toplantısında verilen, ayrıca Yönetim Kurulu'nca alınan kararlara göre bu yıl uluslararası 3 kongre ile 3 simpozyuma katılmış bulunuyoruz. Bunları sırasıyla sunuyoruz:

§ 24-26 Nisan 1974 tarihleri arasında Belgrad'da toplanan "Uluslararası Balkanlarda Ortaçağ Camcılığı Sanatı Konferansı"na üyelerimizden Prof. Dr. Semavi Eyice katılmıştır. Arkadaşımız konferansa "Bizans'ta İç Mimaride Aydınlatmada Kullanılan Cam ve Bunun Türk Cam Sanatı ile Münasebeti" konusunda bir bildiri sunmuştur. Arkadaşımızın konferans hakkında verdiği ayrıntılı raporu Belleten'in Ocak 1975 sayısında yayınlamış bulunuyoruz.

§ 15-20 Haziran 1974 tarihleri arasında Amerika'nın Princeton Üniversitesinde düzenlenen "Orta Doğu'nun Ekonomik Tarihi" konulu simpozyum'a üyelerimizden Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'la Prof. Dr. Cengiz Orhonlu yollukları Üniversitece vermek suretiyle davet edilmişlerdi. Kurumumuz her iki arkadaşımıza yalnız onar günlük oturma gündeliği ödemiştir. Simpozyum'a Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan "15 ve 16 ncı Yüzyıllarda Türkiye Şehirlerinin Sosyal ve Ekonomik Bünyesi" konusunda, Prof. Dr. Cengiz Orhonlu ise "Osmanlı Devrinde İstanbul'da Kayıkçılık ve Kayık İşletmeciliği" konusunda birer bildiri sunmuşlardır.

§ 27-29 Ağustos 1974 tarihleri arasında Japonya'nın Tokyo ve Kyoto şehirlerinde toplanan "Uluslararası XIV. Bilim Tarihi Kongresi"ne üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı katılmıştır. Arkadaşımız kongreye Farabi'nin küçük, fakat çok önemli bir risalesini ilk defa olarak tanıtan bir bildiri sunmuş, kongrede bir seksiyona başkanlık etmiş, ayrıca Japonya'nın en büyük bir gazetesinin düzenlediği "Eski ve Modern Bilimler, Doğu ve Batı Bilimleri ve Bilimin Kötüye Kullanılması" sorunları üzerine kongreye katılan yabancı üyelere üçü ile iki Japon profesöründen oluşan açık oturuma da katılmıştır.

§ 2-6 Eylül 1974 tarihleri arasında Madrid'te toplanan "Uluslararası VI. Klâsik Etüdler Kongresi"ne üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal katılmıştır. Arkadaşımız Kongreye "Frig Sanatı" konusunda bir bildiri sunmuştur.

§ 4-13 Eylül 1974'de Bükreş'te toplanan "Uluslararası III. Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Kongresi"ne Kurumumuz adına üyelerimizden Prof. Dr. Halil İnalçık, Dr. Hâmit Koşay, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Afif Erzen ve Prof. Dr. Cengiz Orhonlu katıldılar. Prof. Dr. Halil İnalçık, Dr. Hâmit Koşay ve Prof. Dr. Cengiz Orhonlu yolluklarını Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumu'ndan almışlar, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal'la Prof. Dr. Afif Erzen'in yollukları Kurumumuzca ödemiştir. Arkadaşlarımızdan aldığımız raporlara göre Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal Kongreye "II. Abdülhamid'in Bir Balkan Paktı Düşünü ve Girişimleri" konusunda, Dr. Hâmit Koşay "Türkiye'de Esnaf Teşkilâtı (Ahilik) ve Geleneği" konusunda birer bildiri sunmuşlardır. Kongre'de Çağdaş Tarih Komisyonu'nun uğraşı alanı 1900-1938 yılları arasındaki döneme inhisar ettirilerek Güney-Doğu Avrupa ülkelerinin her türlü tarih, kültür, ekonomi ve sosyal hareketlerini incelemesi, daimî büronun Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın başkanlığında çeşitli ülkelerden seçilecek 9 kişiden kurulu olması, çalışma plânının 1975 yılı içinde Sofya'da yapılacak bir toplantıda hazırlanması karara bağlanmıştır. Uluslararası Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları IV. Kongresinin 1978'de Kurumumuzun da yardımıyla Türkiye'de toplanması kararlaştırılmıştır.

§ 24-26 Eylül 1974'de Napoli'de toplanan "Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Simpozyumu"na üyelerimizden Prof. Dr. Adnan Erzi ve Prof. Dr. Şerafettin Turan katıldılar. "Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Etüdüleri Komitesi" Yönetim Kurulu Başkanı bulunan arkadaşımız Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, rahatsızlığı nedeni ile bu toplantıya katılamamıştır. Prof. Dr. Adnan Erzi ve Prof. Dr. Şerafettin Turan'ın birlikte verdikleri rapora göre, simpoziumun konusu "Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi Tarih, Edebiyat ve Dil Kaynakları" olarak saptanmıştır. Simpozyum'a başta Türkiye olmak üzere İtalya, Batı ve Doğu Almanya, Fransa, İngiltere, Macaristan, Yugoslavya, Bulgaristan, Polonya, Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri ve Tunus'tan 36 delege katılmıştır. Bunların 9'u Türk delegeleridir.

Prof. Dr. Şerafettin Turan simpozyum'a ilk gün "Şeriye Sicillerinin Tarihi Kaynak Olarak Önemi" konusunda bir bildiri sunmuştur. İlk günkü oturumlardan birine de Prof. Dr. Adnan Erzi başkanlık etmiştir. Komitenin ikinci toplantısı 1976'da Hamburg'da olacaktır. Bu toplantıda "Kaynakların Durumu ve Yayınlanmaları" konusu işlenip, tartışılacaktır. Prof. Dr. Adnan Erzi de "Tarih Kaynakları ve Bib-

liyografik Kontrolü" konularında bir rapor hazırlayarak 1976 toplantısına sunacaktır. Avrupalı ve Amerikalı delegeler Türk Tarih Kurumu'nun desteği olmadan bu çalışmaların organize edilemeyeceğini delegelerimize söylemişlerdir.

KONFERANSLAR

Atatürk Yıllık Konferanslarının XIII. dizisi bu yıl 17 Ocak 1975 de başlamak ve 15 günde bir olmak üzere 10 konferanstan oluşmuştur. Konferansların konularını ve tarihlerini aşağıda sunuyoruz:

- 17 Ocak 1975 Cuma: Rauf İnan: *Öğretim ve Eğitimimizde Atatürkçülük.*
 31 Ocak 1975 Cuma: Prof. Dr. Adnan Erzi: *Mevlâna ve Türkler.*
 14 Şubat 1975 Cuma: Hıfzırrahman Raşit Öymen: *Köy Enstitülerinin Kuruluşunun Tarihi ve Problemleri.*
 28 Şubat 1975 Cuma: Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ: *Osmanlı Devletinin Kuruluşu Hakkında Yeni Görüşler.*
 14 Mart 1975 Cuma: Süleyman Arısoy: *Atatürk ve Türk Deniz Ekonomisi.*
 28 Mart 1975 Cuma: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver: *Tarihî Yapılarımızla İlgili Kaynaklar.*
 11 Nisan 1975 Cuma: Uğur Derman: *Tarihimizde Kullanılan Yazı Araç ve Gereçleri.*
 25 Nisan 1975 Cuma: Prof. Dr. Afif Erzen: *İlkçağ Tarihinde Kıbrıs.*
 9 Mayıs 1975 Cuma: Prof. Dr. Semavi Eyice: *Tarih İçinde İstanbul ve Şehrin Gelişmesi.*
 23 Mayıs 1975 Cuma: Prof. Dr. Bahadır Alkım: *1971 - 1974 Tarihleri Arasında Samsun Bölgesinde Geliştirilen Arkeolojik Araştırmalar.*

Ayrıca 13 Ocak 1975 de ünlü Fransız bilginlerinden Collège de France'ta Eski Anadolu Dilleri ve Uygarlıkları derslerini okutan Prof. Dr. Emanuél Laroche "Les dialectes hittites et le problème géographique" konusunda Kurumumuzda bir konferans vermiştir.

İSMET İNÖNÜ'NÜN I. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ ANMA TÖRENİ

Büyük asker ve devlet adamı İsmet İnönü'nün I. ölüm yıldönümü dolayısıyla 25 Aralık 1974'de Kurumumuz konferans salonunda bir anma töreni düzenlenmiştir. Seçkin bir davetli ve dinleyici topluluğunun izlediği bu törende sırasıyla Sayın Başbakan Ord. Prof. Dr. Sadi İrmak, Sayın Prof. Dr. Afet İnan ve Başkanımız Sayın Ord. Prof. Enver Ziya Karal birer konuşma yapmışlardır. Bu konuşmaları Belleten'in Ocak 1975 sayısında yayınlamış bulunuyoruz.

SERGİLER

§ Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetleri dizisi içinde 113. sergisini İstanbul'da Kurumumuzun çalışmalarına ve yayınlarına ayırmak nezaket ve ilgisini göstermiştir. 22 Nisan ile 11 Mayıs 1974 tarihleri arasında Banka'nın Galatasaray'daki genel merkezi sergi salonunda düzenlenen bu sergi çok büyük ilgi görmüştür. Bu münasebetle bir çok kişilerden övgüler ve kitap siparişleri alınmıştır. Banka

ayrıca Türk Tarih Kurumu'nu tanıtan dört sayfalık bir broşür yayınladığı gibi, Son Havadis Gazetesine "Türk Tarih Kurumu hesap veriyor" başlığı altında sergiyi ve Kurum'un çalışmalarını konu alan bir makalenin de yayınlanmasına aracılık etmiştir. Yapı ve Kredi Bankasının bu değerli girişimine huzurunuzda teşekkürlerimizi sunmak isteriz.

Ş Ankara Tıp Fakültesi profesörlerinden Dr. Demir Uğur, Atatürk'e beslediği derin sevgi ve bağlılığın etkisiyle Arıburnu savaşlarını içeren "Mustafa Kemal Arıburnu'nda" adını verdiği sergiyi Arıburnu savaşlarının 59. yıldönümü dolayısıyla 25 Nisan 1974'de Kurumumuzda düzenlemiştir. Arıburnu savaşlarını stratejik ve taktik yönleriyle inceleyen, plân, kroki ve kabartma haritalarını da bizzat hazırlayan Sayın Prof. Dr. Demir Uğur'un sergisini başkanımız Ord. Prof. Enver Ziya Karal çok duygulu bir konuşma ile açmış, Arıburnu'nda son erine kadar şehit olan 57. alayın şehit komutanı Hasan Avni Bey'in oğlu olan Senato Başkanımız Sayın Tekin Arıburun da, Atatürk'den dinlediği anlarına dayanarak bu savaşlar hakkında geniş bilgi veren bir konuşma yapmıştır. Sergi büyük ilgi görmüş, Kurumumuz serginin kataloğunu, kataloglar dizininin dördüncü yapıtı olarak yayınlamıştır.

YİTİRDİĞİMİZ ÜYELER

Bu yıl Kurumumuz iki değerli üyesini yitirmek bahtsızlığına uğramıştır. 25 Temmuz 1974'de geçen yıl Kurumumuzun asıl üyeliğine seçilmiş olan Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Prehistorya Kürsüsü profesörlüğünden emekli Prof. Dr. Kılıç Kökten, 18 Ocak 1975'te de Kurumumuzun 1938 den beri asıl üyesi olan yurdumuzun ilk arkeolog doktoru, çok değerli bilim adamı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Kürsüsü Başkanı Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel aramızdan ayrılmış bulunuyorlar. Her iki arkadaşımızın hâtırasını huzurunuzda saygı ile anıyoruz.

HALKEVLERİNE YAPILAN YARDIMLAR

Geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da Halkevleri Genel Merkezince hazırlanan "Atatürk ve Halkevleri" adlı yapıtı bütün masrafları Kurumumuzca ödenmek suretiyle bastırılmış ve Halkevlerine armağan etmiş bulunuyoruz.

SATIN ALINAN VE BAĞIŞLANAN ARŞİVLER

Bay Selâmi Erkut'un elinde bulunan İsmet İnönü'ye ait 80 parça belge 7500 lira bedelle satın alındığı gibi, eski sadrazamlardan Tevfik Paşa'nın oğlu Sayın İsmail Hakkı Okday babasından kalan ve kendisinin topladığı binlerce belgeyi Kurumumuza armağan etmiştir.

Hatay'ın eski cumhurbaşkanı Sayın Tayfur Sökmen Hatay konusuyla ilgili anılarıyla bazı belgeleri Kurumumuza bağışlamış, oğlu Sayın Murat Sökmen de Hatay bayrağı ile elindeki bazı resim ve belgeleri Kurumumuza vermişlerdir.

Eski İçişleri Bakanlarından Sayın Şükrü Sökmensüer de Hatay konusuna ve Hatay'ın işgali sırasında hükümet başkanı ve ilgili kişilerin 1938 yazında İstanbul'da

Savanora yatında Atatürk'le yaptıkları görüşmeyi ve aynı konuya ait anılarını banda almamıza izin vermiş ve Hatay'a ait büyük bir fotoğraf albümünün kopyelerini almamıza da müsaade etmiştir.

Gerek Sayın İsmail Hakkı Okday'a, gerekse Sayın Tayfur ve Murat Sökmen'e ve Sayın Şükrü Sökmensüer'e içten şükranlarımızı sunarız.

AVRUPA KİTAPLIKLARINDA KATALOGLARA GEÇMEMİŞ YAZMA ESERLERİN İNCELENMESİ

1974 Genel Kurulu'nda verilen karar gereğince Avrupa'nın çeşitli kitaplıklarında kataloglara geçmemiş yazma eserlerin saptanması amacıyla üyelerimizden Prof. Dr. Adnan Erzi, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Dr. Ali Sevim ve muhabir üyemiz Prof. Dr. Yaşar Yücel görevlendirilmişlerdir. Arkadaşlarımız görevlerini yapmışlar, raporlarını da vermişlerdir. Bu raporlar Belleten'de yayınlanacaktır.

"ATATÜRK VE DEVRİMLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ"İN ÇALIŞMALARI

"Atatürk ve Devrimleri Araştırma Merkezi"nin 1974 yılı çalışmaları şöylece özetlenebilir:

a) 1974 yılı sonuna kadar merkezce toplanan Atatürk ve devrimleri ile ilgili eserlerin sayısı 3045'e yükselmiştir. Geçen yıl bu sayı 2866 idi. Bunların fişleri yazılarak ek kataloga geçirilmiştir.

b) Makale ve haber fişlerinin sayısı 59.342'yi bulmuştur. Geçen yıl bu sayı 53.777 idi. Merkez çalışmalarının daha belirgin konular içinde kalması Yönetim Kurulunca saptanmış olduğundan makale ve haber fişlerinin sayısındaki artış oranı azalmıştır.

c) Yıl sonuna kadar işlemi tamamlanarak sınıflandırılan ve dosyalarına giren kupür sayısı 58.048'i bulmuştur. Geçen yıl bu sayı 50.921 idi.

ç) Yıl sonuna kadar Atatürk ve devrimleri ile ilgili tefrikaların sayısı 523'e yükselmiştir. Geçen yıl bu sayı 450 idi.

KİTAPLIK ÇALIŞMALARI

Kitaplığımızın 1974 yılı içindeki çalışma ve gelişmelerini de şöylece özetleyebiliriz:

Sağlanan kitap ve dergiler :

Bu yıl içinde 282'si satın alma, 1077'si değişim ve bağış yoluyla toplam 1359 kitap ile, 377'si satın alma, 1386'sı değişim ve armağan yoluyla toplam 1763 dergi, 1496'sı satın alma, 485'i armağan yoluyla toplam 1981 gazete, 121 harita, 10 yazma, 7 fotokopi, 14 mikrofilm Kitaplığımıza girmiş bulunmaktadır.

Bunların fişleri ve demirbaş kayıtları tamamlanmış, okuyucuların faydalanmasına sunulmuştur.

Kataloglama :

a) Geçen yıl dökümü yapılmış olan Kâzım Orbay arşivinin dizini tamamlanmıştır.

b) Katalog yenileme işlemine devam edilmiş, gazete kupürleri zarflanarak fişleri hazırlanmıştır.

c) Bay Selâmi Erkut'tan satın alınan İsmet İnönü ile ilgili belgeler sınıflandırılarak fişlenmiştir.

Kitap deposu :

1974 yılı sonunda kitap varlığımız 64.573'ü basılmış kitaplar, 63.280'i dergiler, 775 tanesi de yazma eserler olmak üzere 128.628'e yükselmiştir.

Ciltleme :

Yıl içinde 501 kitap ve dergi ciltlenmiştir.

Okunan kitap sayısı :

Tutulan hesaplara göre Kitaplığımızda bu yıl 13.943 kitap, 3354 dergi ve 361 gazete okunmuş veya okunmak üzere Kitaplık dışına verilmiştir.

Değişim :

Dış ülkeler bilim kurumları ve bilim adamlarıyla yapılan Kurum yayınları değişimi devam etmiş ve bunların sayısı 242'yi bulmuştur.

Parasız yayın dağıtımı ve kitap yardımı :

Bu yıl çıkan Kurum yayınlarından 20 kitap, 4 sayı Belleten asıl, şeref ve muhabir üyelerimizden başka Türkiye içinde 104 kişi, 67 kurum, müze ve kitaplığa parasız gönderilmiştir.

Ayrıca köy okullarıyla köy kitaplıklarından kitap yardımı isteyenlerden 19 kitaplığa Atatürk yayınlarından, ayrı basımlardan ve Kurum için gereksiz olup kayda geçmemiş depo fazlası kitaplardan armağanlar yapılmıştır.

Kitaplık Komisyonu :

İhtiyaç oldukça toplanan Kitaplık Komisyonumuz Kitaplıkla ilgili çeşitli konuları ve kitap alım işlerini görüşerek karara bağlamıştır.

K A Z I L A R

Eskiçağ Kolun'ca verilen kararlara uyularak bu yıl da Alacahöyük, Perge, Kültepe, Maşathöyük, Konya Karahöyüğü, Bayraklı, Van - Çavuştepe, Van Kalesi, Acemhöyük, Niğdenin Tepebağlar höyüğü, Samsun Bölgesi ve Erythrai'de kazılar sürdürülmüştür.

Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü bu yıl da kazılarımıza yardımlarını esirgememiştir. Bakanlığın yakın ilgisine huzurunuzda teşekkürü ödev sayarız.

Bu yılki kazılar hakkında kazı kurulları başkanlarından aldığımız raporları olduğu gibi sunuyoruz:

1 — *Alaca Höyük Kazısı 1974 Çalışmaları :*

Alaca Höyük'te 1974 mevsimi kazı çalışmalarına fiilen 19.7.1974 de başlanmış ve aralıksız olarak 9.10.1974 gününe kadar devam edilmiştir.

Kazı Heyeti :

Dr. Hâmit Zübeyir Koşay başkanlığında, Mimar Arkeolog Mahmut Akok, Müzeler Genel Müdürlüğü temsilcisi Arkeolog Doğu Mermerci, Foto Uzmanı Selâhattin Öztartan, Restoratör Süleyman Yalçın ve Muhasip Ahmet Bekçi'den kurulmuştur.

Bu mevsim Alaca Höyük'te arkeolojik kazılara geniş ölçüde devam edilmekle beraber, kazı yerinde 1938 den beri meydana çıkarılmış ve yerlerinde korunması gerekli bulunan mimarî eserlerinin restorasyonuna da önem verilmiştir. Bu amaçla, Poternli kapının alt geçitinde esaslı onarımlar yapılmıştır.

Hitit Büyük İmparatorluk çağı, Büyük Mabetsaray binasını doğudan koruyan, Şevdivarlı Setdin yıkılma tehlikesi gösteren, kuzey ucu da esaslı bir şekilde onarılmıştır.

Turistlerin ören yerini rahat ve kolay görüp gezebilmeleri için, kazı alanında yeni tanzim ve düzeltmeler yapılmıştır.

Kazı Çalışmaları :

1974 mevsimi kazı çalışmaları iki ayrı kısımda yürütülmüştür. Bunlardan biri, Höyüğün kuzey yönünde ve genel plânın $\frac{XXX-XXXIV}{30-40}$ işaretli karelerine rastlamaktadır. 10 x 50 metre yüzölçümünde olan bu kazı yerinin, kuzey tarafından bir metre ve güney tarafında da iki buçuk metre derinliklere inilmiştir.

Üst seviyelerde Türk çağının, evvelce Höyükten kaldırılan yapılarının temel duvarları artıklarına rastlandığı gibi, alt seviyelerde ve bilhassa güneydeki derin kazı çukurunda, iki mimarî seviyeli Firig çağı yapıları duvar ve taban kalıntılarında rastlanılmıştır.

Bu kazı yerinin $\frac{XXX-XXXII}{32-34}$ karelerinde, Büyük Hitit İmparatorluk çağı, şehir sur duvarları temel izleri, Höyük iskân alanını genişletmek amacıyla dışardan taşınan dolgu toprağı da görülmüştür.

Kuzey yöndeki kazının yürütülmesi sırasında, yerleşme tabakaları arasında, çağlarının arkeolojik küçük buluntuları da elde edilmiştir.

1974 çalışma mevsiminin ikinci kazı yeri de, Höyüğün dışında ve Sifenksli kapının güneyine düşen dış şehir alanındadır. Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından geniş ölçüde kamulaştırılan güney alanlarında, Hitit çağı yerleşmeleri sırasında kurulmuş bir dış şehir tesisinin bulunabileceği heyetimizce düşünüldüğünden bu amaçla, Sifenksli kapının 55 metre güneyinde, 3 x 3 metre ölçülerinde, atlamalı kareler şeklinde sıralı, sondaj çukurları açılmağa başlanılmıştır.

Bu kazıların kesin sonuçları henüz alınmamış olmasına rağmen, Höyük çevresinde geçici veya daimî yerleşme tesislerinin bulunabileceği ihtimali artmıştır.

Gelecek mevsim kazılarında bu hususun kesinlikle açıklanabileceği kanısındayız.

Alaca Höyük Kazısı
Başkanı
DR. HÂMİR ZÜBEYR KOŞAY

Arkeolog Mimar
MAHMUT AKOK

2 — 1974 Perge Kazısı :

1974 yılı Perge kazısı, hazırlık safhaları dışta kalmak üzere, 3 Eylül 1974'ten 16 Ekim 1974 tarihine kadar devam etmiştir. Kazı heyeti Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel başkanlığında Prof. Dr. Jale İnan, Doç. Dr. Somay Onurkan, Asistan Halük Abbasoğlu ve Ahmet Vedat Çelgin, Yük. Mimar-Arkeolog Ülkü İzmirligil, Arkeolog-Desinatör Akif Dâi, Topograf Adnan Şakar, Sanat Tarihçisi Zafer Ertaş, Arkeolog Mehmet Armağan, Gülay Tigrel, arkeoloji öğrencilerinden Füsün Arman, Akın Aksoy, sekreter Münire Ergin'den teşekkül etmiştir. Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünü Side Müzesi asistanlarından Mehmet Sami Uzunlu temsil etmiştir.

Bu yılki çalışmalar, iki büyük sütunlu caddenin kavşağındaki meydan ile akropol eteğindeki nymphaeum'un arasında kalan alanda yapılmıştır.

I. Meydanda doğu-batı yöneltisindeki sütunlu caddenin eksenini üzerinde olan ve kazısı 1973 yılında tamamlanan takın, bütün mimarlık parçalarının ayrı ayrı çizimleri yapılmış, birbirleriyle olan ilişkileri ve yapıdaki esas yerleri saptanmıştır. Bu parçalar takın önünde ve arkasındaki alanda ilişkilerine göre yanyana ve üstüste getirilerek düzenlenmiştir. Bu çalışmalar sonunda yapının pek az mimarlık parçalarının eksik olduğu saptanmış ve kâğıt üzerinde kesin bir restitüsyon resmi yapılabilmektedir. Tak tek gözlü olup iki kademeli bir kaide üzerinde yükselmektedir. Takın ayakları her cephede köşe payeleri ile uzuvlandırılmış olup düz bir arkhitrav ile triglyph ve metop frizinden oluşan bir saçaklık taşımaktadır. Saçaklığın üzerinde yer alan kesik alınlık üzerine de takın tabandan 7.66 m. yüksekliğindeki kemeri oturmaktadır. Anıtın üst bölümü köşeler de İon düzeninde üç çeyrek sütunlarla sınırlandırılmış olup bir yazıt kapsamaktadır. Yukardan bir saçaklıkla son bulan takın tüm yüksekliği 10.50 m. dir. Her iki cephede aynı metni iki kez bazı değişikliklerle tekrarlayan yazıt yaklaşık olarak 7.50 m. uzunluğundadır. Bazı eksiklikleri bulunmakla beraber tamamı okunabilen yazıtta Titus'un (79-81) son ve Domitianus'un (81-96) ilk imparatorluk yıllarında Pamphylia ve Lykia eyaletleri sivil ve askerî valisi olan Gaius Caristianus Fronto'nun adı geçmesi anıtı kesinlikle tarihlenemizi sağlamaktadır.

2. Akropol eteğindeki nymphaeum önünden itibaren direkli cadde, kanallı batısında kısmen, doğusunda da taka kadar tamamen temizlenerek cadde ve galeriler meydana çıkarılmıştır. Caddenin batı tarafının kazısı sırasında ufaklı büyüklü 850 yazıt parçası bulunmuştur. Bunlar çeşitli kalınlık ve değişik harf karakterine göre bir kaç yazıtla ilişkin olup Bizans çağına aittir.

3. Kavşağın kuzeydoğu köşesinde 1973 yılında önleri açılan 7 kapının, bu yılki kazılar sonunda, tek bir yapıya ait olmayıp her birinin ayrı bir dükkâna açıldığı saptanmıştır. Bu dükkânların arkasında dar bir yol uzanmaktadır. Dükkânlardan bazıları küçük geçitlerle bu yola açılmaktadır. Kuzeydeki ilk dükkânda, vazo içinde, İkinci Haçlılar Seferi zamanına ait 102 gümüş sikke bulunan bir gömü bulunmuştur.

4. Agoranın güneyi ve direkli caddenin batısındaki iki kilisede yapılan incelemeler sonunda, her iki yapının daha önce bilinen plânları üzerinde bazı değişiklikler ve düzeltmeler yapmak mümkün olmuştur.

5. Kentin tüm plânını çıkartabilmek amacıyla, akropol ve kentin çeşitli yerlerinde topograf Adnan Şakar tarafından topografik çalışmalara devam edilmiştir.

6. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile birlikte yapılacak onarıma esas olmak üzere, Mimar-Arkeolog Ülkü İzmirligil Agora, Desinatör-Arkeolog Akif Dâi'de geç devir kapısı ve önündeki tak, anıtsal çeşmeye ve propyle yapısının onarım projelerini hazırlamışlardır.

3 — Kültepe Kazısı 1974 Çalışmaları :

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına başkanlığımızdaki heyet tarafından yürütülen Kültepe (Eski Kaniş) kazılarına, çalışma programımız gereğince, 1974 yılının kazı mevsiminde de devam olunmuştur.

Çalışmalarımızın ağırlık merkezi, son senelerde olduğu gibi, Kaniş krallarının sarayında toplanmıştır. Sitedeki şiddetle yangınlar tahrip edilen büyük sarayın doğu cephesinin kuzeydoğu yarısının büyük bir kısmı (fg/19-23 plan karelerinde) gün ışığına çıkarılmıştır. Buradaki dış duvar tekniği, diğer yönlerdekinden farklı değildir. Yalnız, buna bağlı odaların, diğerlerine bakınca, dikkati çekecek kadar büyük olduğu ve birer salon anlamı taşıdığı görülmektedir. Dış duvarın iri örgü taşları üstünden yükselen kerpiç duvarın ağaç dikmeleri ve yatay kirişleri çok iyi durumda elimize geçmiş ve sarayın bu yöndeki anıtsallığını da ortaya koymuştur. Karumun I b katı ile çağdaş olan bu saray, Hitit İmparatorluk çağı, Truva'da Eski Tunç çağı, Gordion'daki Frig ve nihayet Topkapı Sarayları tipinden farklı olup, Eski Mezopotamya, özellikle, Eski Babil krallarının saray anlayışına, onların modasına uyan bir plan ve üslûba göre inşa edilmiştir. Bu çağda, iki ülke, özellikle, Kaniş ile Eski Babil çağı arasındaki ilişkiler gözönünde tutulursa, bunun anlamı kendiliğinden ortaya çıkar.

Kaniş Sarayı, yapı malzemesinde ve inşa tarzında görülen ayrılığa rağmen, Kuzey Suriye'deki Mari Sarayının, Orta Anadolu'daki daha küçük bir örneğidir. Bu görüş, Acemhöyük'de Prof. Nimet Özgüç tarafından keşfolunan sarayla da doğrulanmıştır.

Saray'da bulunan damga mühür, damga mühür baskılı bullalar, seramik ve diğer eşya, daha önceki kazı mevsimlerinde tablet ve mühürlerin yardımı ile saptanmış olan tarihi doğrulamıştır.

I b katının, ve Mari Kralı Zimrilim çağının Orta Anadolu'daki bu büyük sarayı, batı cephesinde de görüldüğü üzere, daha eski yapı katının içkale surunun temel kalıntısı üstünde inşa edilmiştir. Bu, Karum'un ikinci katı ile çağdaş içkale surunun çapı ve yapı tarzı hakkında esaslı bilgi edinmemizi sağladı. Bu katta bulunan çivi yazılı Assurca tabletler, Karum'un II. katında bulunanların çağdaşdır.

Geç saray iki katlıdır. Biz, zemin katı tetkik ediyoruz. Saray, daha eski sarayın enkazı üstüne inşa edilmiş olduğundan, zayıf kısımlar, blokağ tarzında, taş ve kerpiçle doldurularak geç saraya sağlam bir zemin / taban hazırlanmıştır. Saray, bugünkü şekli ile, U-gg/19-43 plan karelerini, yani, tüm sitadeli kaplamaktadır. Böylece, Anadolu'da çağının en büyük sarayı karşımızdadır.

Kültepe / Kaniş'in batı yarısını kaplayan ve yine resmî binalarla çevrili bulunan alanda genişletilen kazılar sonucunda Karum'un I b ve II. katları ile çağdaş olan

özel yapılarda (P-R/40-43) plan karelerinde) korunan seramik, Karumdakilerin nefasetinde olup, örneklerin bazıları, yeni tipleri temsil etmektedir. Odaların birinde in-situ durumda bulunan iki iri tunç kazan, bu çağda eşsizdir.

Hellenistik ve Roma katlarının sağlam yapıları tarafından tahrip edilmiş olmalarına rağmen, yer-yer de olsa iki safhalı Frig evlerine, boya ile nakışlı, tipik seramiğe ve Gordion'da eski safhaya ait olan tümülüslerde bulunmuş fibula'ların eşleri keşfedilmiştir. Bunların buraya Frig elbiseleri ile beraber getirilmiş olması gerekir.

Mustakil Kapadokya Krallığının çok önemli merkezlerinden biri olan Kültepe' de M.ö. 4. yüzyılın sonundan itibaren 1. ci yüzyılın son çeyreğine kadar inen süre içinde geniş teşkilâtli yapılara, düzenli özel evlere, sikkelere ve Hellenistik çağın zengin seramiğine raslanmıştır. Roma çağında 300 sene iskâna sahne olan Kültepe'de, bu devrin yapıları son zamanlardaki tahripler yüzünden çok zarar görmüştür. Roma çağının mezarlığı Karum alanında, özellikle onun orta ve güney yarısında taş sandukalardan oluşmuş biçimde görülmektedir.

1948 yılında başlamış olan Kültepe her yıl artan bir ölçüde büyük ve küçük boy yapıtları ortaya koymakta, Anadolu tarihinin başlangıç safhasına ait yazılı belgeleri ve bu çağın hem mimarlık tarihini, hem de arkeolojisini ve sanat tarihini yazdırmakta en büyük paya sahip belgeleri büyük bir cömertlik içinde ortaya koymakta ve müzelerimizi zenginleştiren kaynaklar arasında kendi yerini almaktadır.

Karum'da yapılan, daha küçük ölçüdeki kazılarda, I b katında, yani, Eski Babil Kralı Büyük Hammurabi ile çağdaş şehirde, bu devrin çivi yazılı tabletlerine, silindir mühür baskılı zarflara ve iyi korunmuş özl evlere, ördek biçimli sarpantin tartılara, madenî silahlara ve çeşitli boyutta seramiğe raslandı. Bunun altındaki II. yapı katı enkazında da bu ilk safhanın tabletleri ve mühür baskılı zarf parçaları, Assur ticaret kolonileri çağının esasen zengin olan kolleksiyonlarına yenilerini katmaktadır.

TAHSİN ÖZGÜÇ

4 — Maşat Kazısı 1974 Çalışmaları :

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına başkanlığımızdaki heyet tarafından yürütülen Maşat (Yalinyazı) kazılarının ikinci mevsimini, çalışma programımız ve uzun vadeli projemiz çerçevesi içinde, tamamlamış durumdayız. Pontus ile Kuzey Kappadokya arasındaki eski Zela'nın güneyindeki ve bugünkü Maşat ovasının ortasındaki kalker bloklarından biri üstüne kurulmuş olan Höyüğün en önemli medeniyet katı, iki yapı katı ile temsil edilen Hitit çağıdır.

Maşat, Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarında iskân alanı olmamıştır. Osmanlı çağında da yakınındaki (Meşhed-i Âbad = Maşat) köyü kurulmuştur.

Höyüğün kuzey ve kuzeydoğu yönünde yürütülen geniş ölçüdeki kazı alanında son medeniyet katını, üç yapı katı halinde görülen (Demir Devri-Frig) çağı temsil etmektedir. Yer-yer enkazı üç metrelik bir kalınlık gösteren bu çağın her üç yapı katına ait binaları küçük evlerden ibarettir. Henüz, bu çağda büyük yapıya raslanmamıştır. Evler 2, 3, 4 odalı olup, temelleri ufak ve orta boylu toplama taşlarla

örülmüştür. Bu taşların çoğu alttaki eski yapı katlarına ait binalardan koparılmıştır. Duvarların tüm taşla örülenleri yanında, kerpiçin de kullanıldığı görülmektedir. Bu mütevazi evlerin duvarları da zayıf-inedir. Bu çağda höyüğün her yönü iskân edilmemiştir. Sadece tepe/sitadel kısmı seçilmiş olup, bu çağ insanları höyüğün geniş terraslarını tercih etmemişlerdir. Bu durum, bir bakıma, Alishar Höyükteki koşullara uymaktadır. Odalar küçüktür; onun için bu yapıları Orta Anadolu'nun diğer merkezlerinde gördüklerimizle, rahatça, mukayese edebiliriz.

Çok çeşitli, zengin görünüşlü seramiğin çoğunluğunu kırmızı, soluk kırmızı, devetüyü ve boz astarlılar teşkil etmektedir. Boya ile nakışlı seramik azınlıktadır; buna rağmen iki grubun kap şekilleri arasında bir ayrılık yoktur. Kap şekilleri ve motifler Orta Anadolu şehirlerinde bulunanların aynı olmakla beraber, Maşat'da, mahallî özelliğe işaret eden ve buraya özgü değişik şekiller de ilk defa karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında ilk defa burada görülen ve Kuzey Kappadokya ile Pontus bölgesine yayıldığı anlaşılan ayrı üslûbda insan, kuş ve hayvan tasvirli vazolar az değildir. Bu seramik türü, son kazılarda bol olarak karşımıza çıktı, ve bilginizi arttırmağa yaradı. Kültepe'de olduğu gibi, burada da Gordion tipi fibulalara, renkli üçgen biçimli, çok iyi traş edilmiş iri mozaik taşlarına raslandı. Maşat bu çağda, etrafındaki bereketli ovidan yararlanan küçük, fakat bir köy halinde olmalıdır. Frig seramiğinin eski, orta ve geç safhasına ait örnekleri üç yapı katına dağılmış durumdadır.

İkinci medeniyet katını M.ö. 1200 yıllarında büyük bir yangınla sona erdirilen Hitit İmparatorluk çağı temsil eder. Böylece bu bölgede, ilk defa olmak üzere, tipik bir İmparatorluk çağı merkezi gün ışığına çıkarılmaktadır.

İmparatorluk çağının son yapı katının önemli binalarından biri tepenin kuzey-doğusunda, doruğa yakın bir yerinde, doğu-batı yönünde kurulmuş olup, temelleri iri taşlarla inşa edilmiştir; taban seviyesinden yükselen taş duvarlar kalın sıvalıdır. Kerpiç örgü, taş örgünün 1 metre üstünden başlamaktadır. Uzun dar dikdörtgen ve kuzeye yakın küçük odalardan ibaret olan bu yapının 8 odası tamamen, 4 odasının da bir kısmı açılmıştır. Odalardan biri, tabanında taş sunak kaidesine göre bir tür kutsal mahallî / *shrine*'i temsil etmektedir. Bu odada, çok iyi korunmamış olmakla beraber, çok ilginç ve öğretici eserler keşfedildi.

Bu çağın ikinci önemli binası, ancak, yan-yana dizilmiş, üç odası korunmuş olanıdır. İnce kerpiç duvarlı olan bu küçük bina, özel bir evi temsil etmekte olup, tabanları, yerinde bırakılmış çanak-çömlek ile dolu idi. Odaların doğu duvarları erozyon nedeni ile tahribe uğramıştır. Ocak yerleri, ağaç direklerin taban taşları yerinde kalmıştır. Seramik çok öğreticidir. Belirli şekillere inhisar etmekte olup, kalın cidarlı, çoğu mükemmel bir işçiliğin yapıtıdır. Çoğunluğu tabaklar, matralar, uzun boyunlu şişeler teşkil eder. Aralarındaki tipik Miken seramiği ilginç olduğu kadar, bu çağdaki doğu-batı ilişkileri ve kronoloji bakımından da çok önemlidir. Damga mühür baskıları ve tasvirlerin üslûbları bu karşılaştırmayı çok kolaylaştırmaktadır.

İkinci yapı katının başlangıcı M.ö. 16. yüzyılın sonuna veya 15.'nin başlarına kadar yükselen uzunca ömürlü bir mimarlık katıdır. İki kat yapılarının istikameti arasında büyük bir ayrılık vardır. Bu kata ait, büyük, resmî bina, tepenin kuzey ve

doğu yönlerini kaplamak üzere inşa edilmiştir. Bu da büyük bir yangın sonunda tahrip edilmiş ve bütün eşya taşınmıştır. Binanın, depo odaları elimizdedir. Bunların hiçbirinde, tabanları çok iyi korunmuş olmalarına rağmen, ocak ve fırın yerleri bulunmamıştır; yoktur. Uzun-dar depolardan doğuya bakanlardan ikisinin içi, yükseklikleri 2 metreyi bulan, iri küplerle dolu idi. Bu sene, bu resmî yapının 16 dar - uzun depo odası açığa çıkarılmıştır. Binanın kazısı, henüz, bitirilmemiştir. Yapının temelleri taş, duvarları iri kerpiç örgü olup, duvarlarda çok sık ağaç dikmeler kullanılmıştır. Tavanları, oda içindeki, ağaç direkler tutmuştur. Kerpiç duvarlar itina ile ve ince sıva ile sıvanmıştır. Yangının şiddetini ağaç malzemenin bolluğu arttırmıştır. Binanın kuzey yönünü teşkil eden dış duvarları kendini erozyondan kurtaramamıştır. Bu bina iki katlı olmalıdır; oturma ve idare odaları üst kattadır. Kapladığı araziye, plânına ve depo odalarına göre, bu yapının, Maşat'ın resmî idare binasından başka bir anlam ve fonksiyonu olmayacağı, kesinlikle, anlaşılmıştır.

Maşat, Anadolu'nun bu önemli bölgesinin güney ve kuzeydeki çağdışı merkezlerle kurduğu karşılıklı münasebetleri, en iyi şekilde, öğretebilecek bir çevrenin baş şehridir. Henüz, ikinci kazı mevsiminde bulunmamıza rağmen, Maşat, önümüzdeki çalışma dönemlerinde araştırılmış bir bölgenin Eski Tunç, Hitit ve Frig çağlarındaki durumu aydınlığa kavuşacaktır.

TAHSİN ÖZGÜÇ

5 — *Konya Karahöyük Kazısı 1974 Çalışmaları:*

Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Kültür Müsteşarlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yürütülmekte olan Konya Karahöyük kazısı çalışmaları 1974 yılında 9 Ağustos 1974 ile 25 Eylül 1974 tarihleri arasında sürdürülmüştür.

Başkanlığım altında yürütölen kazıda Arkeolog Neriman Tezcan, Hititolog Burhan Balcıoğlu, Müstahzır Osman Karakaya ve Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencilerinden Erdal Işık, Serap Özdal, Meral Karasu, Cem Karasu ve Kemal Yüksel görev almışlardır. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünü komiser olarak Konya Müzesinden Arkeolog Osman Ermişler temsil etmiştir.

Daha önceki yıllarda höyüğün zirvesinin kuzey kesimindeki derin O çukurunda yapılmış olan stratigrafi araştırmaları 1974 yılında sürdürölememiştir. Bunun nedeni yağışlar dolayısıyla çukurda meydana gelmiş ve çalışma sırasında meydana gelebilecek çöküntülerin hayatî tehlike yaratmasıdır.

1974 yılında Karahöyük'te iki ayrı kesimde çalışılmıştır. Höyüğün güneyinde köylünün toprak almak suretiyle üst katlarını tahrip ettiği S çukurunda daha önceki yıllarda başlamış olan çalışmalar çukurun güney ve kuzey batı kısımlarında genişletilmiştir. Bu kısımlarda V. ve VI. katların mimarî kalıntıları meydana çıkarılmıştır. Çok harap ve zayıf bir biçimde ele geçmiş olan bu katların önemi "Intermediate" tipindeki seramik örneklerinin artmasına yardımcı olmalarıdır. Çoğu kırık, dökük ve yıpranmış durumda ele geçmiş olan parçalar arasında bazı yüksek kaliteli örnekler de bulunmaktadır.

1973 yılındaki çalışmalarımızın son günlerinde höyüğün kuzey batısında T çukurunda bazı kısımları köylü tarafından taş aranmak amacıyla kazılmış I. kata

ait bir yapının meydana çıkarılmasına başlamıştık. Bu alanda 1974 kazı yılında genişliğine çalıştık ve Karahöyük'te 1955 yılında L çukurunda I. katta bulduğumuz saraydan sonra ikinci büyük yapının kalıntılarını elde ettik. 1973 yılında kazdığımız odalara ilâve olarak daha bir miktar oda meydana çıkardık. Odaların duvarları Karahöyük'teki diğer yapılara nazaran normalin üstünde bir kalınlık göstermektedir. Oda kapıları tahrip edilmiş durumdadır.

Burada bir tek yapı kompleksinin söz konusu olduğunu sanıyoruz. Yapı üç yanında birer cadde ya da sokak ile çevrilmiştir. Bu sokaklar herhalde bir yandan kuzeyde ya da kuzey batıda henüz bulunmamış olan şehir kapısı ile diğer yandan da höyüğün zirvesi ile bağlantı idi. Yapı küçük buluntular bakımından çok zengin olmamakla birlikte burada yine de bazı önemli buluntular elde edilmiştir. Bunlar arasında üzerinde nokta şeklinde oyuklardan meydana gelmiş olan çapa biçiminde bir süs bulunan çok iyi korunmuş durumda kolcuklu bir balta ile üzerindeki tasvirler ve işleme tarzı bakımından henüz hiç bir üslup grubuna sokamadığımız, pişmiş topraktan bir silindir mührü ve biri madeni, kaidesi yuvarlak, üst kısmı koni biçimli ve topuz başlı bir damga mührü ve kaidesi dörtlü yonca yaprağı, üstü koni biçimli, yarısı kırık bir damga mührünü anmak gerekir. Bu damga mühürlerinden iklimin damga kısmında üç hayvan tasviri, sonuncusunun kaidesinin korunmuş kısmında ise bir kartal ile bir arslanın vücudunun arka kısmı görülmektedir. Sonuncu eser Boğazköy'de koloni çağında bulunan bazı damga mühürlerine çok yaklaşmaktadır. Ayrıca bir kaç tanesi yüksek kaliteli olan bir miktar mühür baskısı da ele geçmiştir. Ortasında rozet biçiminde bir ilmek bandının etrafında kendi mihverleri etrafında dönen hayvan başları ile onları çevreleyen bir helezon bandını gösteren mühür şimdiye kadar meydana çıkarılan Karahöyük gliptik eserlerinin en güzel örnekleri arasında yer alabilir. Bu eser Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanmış olan "Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri" adlı eserimizde 94 ve 97 numaralar altında işlenmiş olan damga mühürlerine çok yaklaşmaktadır. Sonuncuları L çukurundaki sarayda bulunmuşlardır. 1974 yılında kazdığımız yapıda bulunan dikkate değer eserler arasında yarım ay biçiminde pişmiş topraktan bir alet üzerine basılmış olan bir silindir mührü yuvarlaması da bulunmaktadır. Birbirini birer baklava samsası meydana getirecek şekilde kesen paralel çizgilerden oluşan kafes biçimli desen ile altında yanyana bir sıra konsantrik daireyi tasvir eden bu mühür baskısı şimdilik ünik bir buluntudur.

Aynı yapıda elde edilen diğer önemli bir buluntu da Karahöyük'te ilk defa olarak meydana çıkarılan yüzük ya da halka biçiminde bir libasyon kabının parçalarıdır. Nazarî olarak tamamlanabilen bu eser Truva'nın ikinci katında bulunan yüzük biçimindeki bir kap ile Boğazköy'de bulunan yüzük biçimindeki rituel kaplar ile İstanbul Eski Şark Eserleri Müzesinde bulunan ve sonuncuları ile aynı formda bir kap arasında yer almakta ve Hitit örneklerine daha çok yaklaşmaktadır.

ORD. PROF. DR. SEDAT ALP

6 — Bayraklı Kazısı 1974 Çalışmaları:

Bayraklı kazılarına 1974 yılında 11 Temmuz - 31 Ağustos tarihleri arasında Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü, DTC Fakültesi

ve Ege Üniversitesi adına devam edilmiştir. Kazı heyeti imza sahibinin başkanlığında Asistan Dr. Coşkun Özgünel, Asistan Dr. Tomris Bakır, Asistan Dr. Vedat İdil, Kurum fotoğrafçısı Mehmet Ali Düğenci, Mimar Mehmet Erol, Mimar yardımcısı Ali Günvar, Preparatör Mehmet Tunçdağ, Arkeolog Aysun Erdost, Celâl Çamlı, Aynur Dinçer, Servet Alpargun, Siret Çeyrekbaşı, Yasemin Gökoğlu ve öğrenci Şermin Nöker'den oluşmakta idi.

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğünü Arkeolog Nurettin Çelem temsil etmiştir.

1974 yılı kazılarında Bayraklı'da dördüncü, beşinci ve altıncı yüzyıl katlarında çalışılmıştır.

Dördüncü yüzyıl tabakası 1973 te güneye doğru genişletilmiş, böylece bu yüzyıla ait yerleşme hakkında daha geniş bilgi edinmek olanağı saklanmıştır. Nitekim iki yıllık çalışma sonunda bu kesimde batudan doğuya, Athena tapınağına doğru uzanan 3 metre genişliğindeki cadde, 24 metre uzunluğunda gün ışığına çıkarılmıştır. Bu caddenin batıdaki uzantısı halen toprak altında olup onun 1975 te meydana çıkarılmasına çalışılacaktır.

A2-G2 × A5-G5 kareleri içindeki dördüncü yüzyıl tabakasının 1972 yılından beri kaldırılmasına başlanmış ve bu kademeli olarak devam edilmiştir. Söz konusu alanın 5. yüzyıl tabakası 1973 te, 6. yüzyıl tabakası da 1974 yılı çalışmaları sırasında kazılmıştır. Bu kesimde 6. yüzyıl tabakasında ortaya çıkarılan Lydion'lu evde geç oryantalizan seramikle birlikte Attika vazoları elde edilmiştir. Aynı kesimde, 1948-51 kazıları sırasında meydana çıkarılan, iyi korunmuş 6. y.y. ait megaron'un karşısında bir 7. yüzyıl megaronu gün ışığına konmuştur. Söz konusu megaronun doğu duvarına ait bir sıra taş fevkalâde güzel işçilik göstermektedir. Bu megaron'un içinde ve dışında müstesna güzellikte oryantalizan vazolar bulunmuştur. Kırık olanlar tamamlandıktan sonra bu küme buluntunun 20 sağlam vazodan ve bir çok kap parçalarından oluştuğu anlaşılmıştır. Söz konusu toplu buluntu Helen arkaik seramiği konusunda Batı Anadolu'da bugüne değin gün ışığına çıkarılan eserlerin en değerlileri arasında yer almaktadır.

7. yüzyıl megaronu ile Athena tapınağı arasındaki H2-M2 × H4-M4 kareleri içinde kalan alanda 6 ve 7. y.y. tabakaları araştırılmıştır. Kent güneye, özellikle doğuya doğru inişli olduğu için bu kesimde elde edilen evlerin batıdakileri 7. y.y., doğudakileri de 6. y.y.'a aittirler. Burada da her iki yüzyıla ait sağlam vazolar bulunmuştur.

B2-D2 × B4-D4 kareleri içine rastlayan yerde 4 y.y. tabakasının kaldırılmasına başlanmış ve bu alanın doğu kesiminde 5. y.y. katına ulaşılmıştır.

1975 yılında söz konusu olan ve A2-A7 × N1-N5 kareleri içinde bulunan büyük alanda 4., 5., 6. ve 7. yüzyıl tabakalarında çalışmaya devam edilecektir. Ayrıca yukarıda söylendiği gibi 4. y.y.'a ait caddenin batı uzantısının bulunduğu şüphesiz olan ve A7-D7 × A10-D10 kareleri içine giren kesim de kazılmaya başlanacaktır. Bu alanın kuzeyinde 1968-1972 yılları sırasında yapılan kazılarda güzel duvarlı, megaron planlı 4. y.y. evleri bulunmuştu. Bu güzel korunmuş evlerden yeni açılacak alanda da ortaya çıkması beklenmektedir. Ayrıca büyük caddenin batıya doğru olan uzantısının da gün ışığına çıkarılmasında yarar olduğu kanısındayız.

7 — *Çavuştepe Kazısı 1974 Çalışmaları :*

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırmaları Merkezi adına yürütülen Çavuştepe kazısı 1974 yılında Temmuz ortasından, Ağustos ortasına kadar devam etmiştir.

Çavuştepe kazısı, üyelerimizden Prof. Afif Erzen'in başkanlığında, Dr. Taner Tarhan, Dr. Mehmet Özsait, Dr. Veli Sevin, Doktorant Oktay Belli, Arkeolog-Desinatör Akif Dâi, Mimar Ümit Sirel, Fotoğraf Uzmanı Selâmet Taşkın, Kamp Müdiresi Aysel Tarhan, Eskiçağ Tarihi son sınıf öğrencisi Bülent Gürbüz ve Müze Temsilcisi Arkeolog Hâşim Karpuz'dan kurulu bir heyet tarafından yürütülmüştür.

Çavuştepe'de 1974 kazı sezonunda aşağıdaki mahallerde kazı ve sondajlar yapılmış, kalenin mimarisine ve iskân tarihine büyük katkıları olan önemli sonuçlara varılmıştır:

- I. Uç Kale ile Rampalar arasındaki saha
- II. İstinat Duvarlı Yollar
- III. Pithoslu Mekânlar (I)
- IV. Güney Surdaki Sondajlar

I. *Uç Kale ile Rampalar arasındaki saha*: Geçen sezonlardan itibaren kazılmaya başlanan bu sahada, 1974 yılında da çalışmalara devam edilmiştir, 1973 sezonunda açılan kesimden itibaren doğuya doğru, "Çifte Rampalar"ın birleşme alanına kadar, takriben 40.00 m. × 15.00 m.'lik bir sahada çalışılmıştır. Evvelce de belirtildiği gibi, kuzeyde bir sur teasesi ile sınırlanan bu alan, "Çifte Rampalar"ın birleştiği sahaya kadar, muhtelif ebad ve seviyeler gösteren teraslar şeklinde, doğu istikametinde kademeli bir şekilde alçalmaktadır. Bu saha içinde, yer yer toprak seviyesinin hemen altında, üzerleri yassı sal taşları ile kapatılmış "basit taş-sandık mezar" tipinde 47 gömü ortaya çıkarılmıştır. Bunlar, ikinci ve üçüncü iskân evrelerinden daha geç bir safhaya ait gömülerdir. Geçici bir "nekropol" görünümünde olan bu saha tümüyle plâna geçirilmiş olup, gelecek sezonda da çalışmalara devam edilecektir. Ele geçirilen küçük buluntular arasında, Urartu devrine ait bir taş baskı mührü, bronz bir kap, keramikten ayaklı bir kupa ve muhtelif kemik âletler dikkat çekicidir.

II. — *İstinat Duvarlı Yollar*: "Uç Kale" ile "Çifte Rampalar" arasındaki sahanın takriben 20.00 m. güneyinde, yamaçta, doğu-batı istikametinde uzanan, birbirine paralel 3 istinat duvarının teşkil ettiği teraslardan müteşekkildir. Bu terasların mevcudiyeti evvelki sezonlarda yapılan araştırmalarla tespit edilmişti. 1974 yılında, doğu kesimindeki ana kayaya oyulmuş taş yuvarlarından itibaren ("Çifte Rampalar"ın birleşme alanının güney izdüşümündedir) batıya doğru 125.00 m.'lik büyük bir kısmı tümüyle ortaya çıkarılmıştır. Batı ucu "Anıtsal Merdivenler" sahasında son bulmaktadır. İstinat duvarları büyük yassı taşlarla örülmüş olup, teras şeklinde uzanan yolun genişliği de topografik açıya bağlı olarak, 6.30 m. ilâ 4.90 m. arasında değişmektedir. İstinat duvarlarının yükseklikleri ise 1.20 m. - 0.80 m. arasındadır. Zemin, sıkıştırılmış iri mıcırlardan müteşekkildir. Yer yer, döşeme kerpici ve kaldırım şeklinde döşenmiş sal taşlarına da rastlanmıştır. Ayrıca teraslar arasında,

tektonik bakımdan istinat duvarlarını takviye eden, dikey, ara destek duvarları da mevcuttur. Bunlar aynı zamanda, terasların birbirleri ile irtibatını sağlayan “ara merdivenler” yerine geçmektedir. Bu anıtsal mimarinin fonksiyonunu şu şekilde açıklayabiliriz :

a) Sur terasesi dışında kalan yamaç, istinat duvarları ile değerlendirilerek bir teraslama yapılmış, tabiat şartları nedeniyle meydana gelecek olan toprak kayması ve kaybı önlenmiş ve dolayısıyla büyük bir alan kazanılmıştır.

b) Teraslardan müteşekkil bir yol sistemi, “kaleye giriş problemi” ne ışık tutmakta ve esas girişin güneyden olduğu fikrimizi desteklemektedir.

c) Tektonik bakımdan, yamacın üzerine inşa edilmiş olan üst yapı tesislerine tümüyle bir destek sağlamakta ve genel görünüm bakımından da güney yamacının mimarisine bir canlılık getirmektedir.

Burada, çalışmalarımız sırasında karşılaştığımız ilginç bir durumu da belirtmek isterim; açılan yol zemininin bir kesiminde, etrafa dağılmış çok miktarda kömürleşmiş buğday taneleri dikkatimizi çekmiştir. Muhtemeldir ki bunlar, kalenin muhasarası sırasında telaşla kaçırılmaya çalışılan bir buğday çuvalından etrafa saçılan tanelerdir. Buğday tanelerinin tümü usulüne göre toplanarak, incelenmek üzere muhafaza altına alınmıştır.

(III). — *Pithoslu Mekânlar (I)* : “Uç Kale” ile “Tapınak Sahası” arasında yer alan bu yapı kompleksi 1972 kazı sezonunda tespit edilmiş, 1973’de de kazı alanı genişletilerek (I) ve (II) no’lu mekânlar kısmen ortaya çıkarılmıştır. Burası, kalenin doğu-batı istikametinde uzanan ana eksenine dik bir şekilde, kuzey-güney aksında inşa edilmiş olan yanyana iki büyük depodan müteşekkildir. Bu sezon, ortadaki müşterek ara duvarının doğusundaki (I) no’lu mekânda çalışılmış ve güney kesimi tümüyle meydana çıkarılmıştır. Mekânın boyutları 22.75 m. × 6.90 m. olup, tabandan itibaren, mevcut kerpiç duvar yüksekliği doğuda 2.20 m., batı kesiminde ise 3.05 m.’yi bulmaktadır. Taş temeller üzerine inşa edilen kerpiç duvarların kalınlığı 1.45 m.’dir. Buradaki taş temel ve duvar tekniği dikkat çekicidir, bunu 3 ana bölümde inceleyebiliriz:

a) Mevcut taban seviyesinden 2.00 m. kadar yukarıya yükselen doğu duvarının yüksek taş temelleri, ana kayanın meyline uygun bir şekilde kuzeyden güneye doğru, kademeli olarak örülmüştür. Mekânın kuzey-doğu köşesi temelleri ise, ana kayanın duvar şeklinde yontulmasıyla meydana getirilmiştir. Ayrıca taş temellerin önüne, tabandan itibaren tek sıra kerpiç örüldüğü anlaşılmaktadır. Bu ameliye, rutubeti önleme tedbiri ile bağımlı olsa gerekir.

b) (II) no’lu mekân ile müşterek olan batı duvarının taş temellerinde iri bazalt parçalar kullanılmıştır, bunlar yer yer deşirme malzeme intibasını uyandırmaktadır. Üzerinde yükselen kerpiç duvara nisbeten daha geniştir ve temel yüksekliği, mevcut taban seviyesinin 25-30 cm. yukarısına kadar çıkmaktadır.

c) Kompleksin kuzey duvarını ise, “Kuzey Sur” terasesine paralel bir şekilde uzanan “Anıtsal Teras” duvarı teşkil etmektedir ki, “kyklopek dolgu” tekniği inşa edilen bu muazzam duvarın kalınlığı 2.40 m.’yi bulmaktadır. Kuzeye bakan dış yüzü, sur bedenleri gibi muntazam kalker blokları ile örülmüştür, terasesi kurtin ve bastionlarla şekillendirilmiştir.

Karmir-Blur ve Adilcevas gibi bazı Urartu merkezlerinde gün ışığına çıkarılan büyük “krali depo” binalarının bir benzeri olan bu yapı kompleksi, buluntu bakımından da zengin ve dikkat çekicidir. Mekânın tümüyle açılan güney kesiminde, binanın aksında dörtlü muntasam dizilerle sıralanmış 30 adet büyük boy pithos bulunmaktadır (ortalama yükseklik 1.90 m.; karın çapı 1.50 m.; cidar 04 m.). Mekânın kuzey kesimi de açıldığında sayılarının 56’yı bulacağını tahmin etmekteyiz. Birinci sınıf yapıtlardır, omuz ve karın üzerleri kabartma halat motifleri ve “kutsal Haldi damgası” ile bezelidir. Ancak bunların tümü kalenin tahribi esnasında, gömülü buldukları omuz hizasından kırılmıştır. Hemen hemen her pithosun içinde, bu kırık parçalar üzerinde, “ölçek”, içine koyulan “sıvı” ve “zahire” cinsini belirten çivi yazılı kitâbeleri ele geçirilmiştir. Pithosların buluntu durumları, tahrip izleri ve binanın fonksiyonu ile bağlantılı olarak başlıca şu hususlar tespit edilmiştir.

a) (I) ve (II) no’lu mekânlardan müteşekkil bu yapı kompleksi, halen Çavuştepe kalesinin en büyük zahire deposunu teşkil etmektedir. Zira 1963-1964 kazı dönemlerinde Tapınağın güneyindeki magazinlerde meydana çıkarılan depo, tek mekânlı olup, pithos adedi bakımından da daha küçük çaptadır. Çünkü burası Tapınağın özel deposudur.

b) Bu yapı kompleksi “İskit İstilasası” sırasında kısmen tahrip olunmuştur. Yüksek kerpiç duvarların zamanla tabiat şartları nedeniyle kademeli bir şekilde yıkılarak mekânın içini doldurduğu açıkça belli olmaktadır. Çünkü mekânın içinde taban üzerinde bulunan ot tabakası, buranın uzun süre üzeri açık olarak kaldığını belgelemektedir. Bu süre zarfında bazı pithos’lar, istilâcılar tarafından ocak ve tandır olarak kullanılmıştır. Bunların içinde bulunan kesif kül, kömür ve muhtelif hayvan kemikleri bu fikrimizi doğrulamaktadır. Bu tabaka içinde ele geçirilen Urartu devrine ait bir bulla ve mavi boya taşları da dikkati çeken küçük buluntular arasındadır.

c) Tahrip tabakasının altında, bazı pithosların dip kısmında bulunan kömürleşmiş saman, buğday ve arpa kalıntıları, zahirenin bu küplerin içinde ne şekilde muhafaza edildiğini de açıkça göstermektedir. Pithosun dip kısmına ve yanlarına serilen saman tabakası, buğday tanelerinin pithos cidarına temasını önlemektedir. Bu ameliye, pithos içinde zahirenin rutubetlenmesi ve aynı zamanda havalanması için yapılmaktadır. Zira günümüzde de aynı gelenek, Anadolu’nun bir çok köylerinde devam etmektedir.

IV. — *Güney Surdaki Sondajlar* : Güney surda, “kaleye giriş problemi” ile bağlantılı olarak, sistematik bir şekilde muhtelif kesimlerde yer yer ana kayaya kadar varan küçük çapta sondajlar yapılmıştır. Bu ameliyeye gelecek sezonlarda da devam edilecektir.

Geçen kazı dönemlerinde olduğu gibi, bu sezonda da bazı kerpiç duvarların, taş temellerin koruma ve onarımı işlemlerine devam edilmiş, ayrıca istegimiz üzerine Bakanlığa gönderilen restoratör-mimarlarla birlikte, Çavuştepe kalesinin kademeli olarak restore edilmesini kapsıyan projemiz üzerinde, kazı sahasında bir ön çalışma yapılmıştır.

Bu arada hafriyatın yanısıra Çavuştepe'de, Van Belediyesi'nin büyük maddî ve manevî yardımları ile, müstemilâtıyle birlikte mahallî bir köy evini yansıtan, örnek bir bekçi evi de inşa edilmiştir.

Çavuştepe Kazı Heyeti
Başkanı
PROF. DR. AFİF. ERZEN

8 — *Van Kalesi Kazısı 1974 Çalışmaları :*

Yukarıda zikredilen Kurumlar adına başkanlığım altında aynı ekiple yürütülen Van Kalesi kazıları Ağustos ortasından Eylül başına kadar devam etmiştir. Van Kalesinde 1974 kazı döneminde aşağıda gösterilen yerlerde kazı ve sondajlar yapılmıştır.

I. — *Madır Burç* : Geçen kazı sezonunda muhtelif kesimlerinde kazı ve araştırmalar yaptığımız bu mimarî komplekste çalışmalara devam edilmiştir. Bu seneki araştırmalarımızın ağırlık noktasını, "Madır Burç" un duvarına bitişik olarak inşa edilmiş olan ikinci yapı kompleksindeki kazı ve temel sondajları teşkil etmiştir. Yapılan sondajlarla, doğu duvarına ait taş temellerin ova seviyesinde nihayetlendiği anlaşılmış, ancak kuzey kesimindeki tabii su kaynağı, drenaj yapmamıza rağmen çalışmalarımızı engellemiştir. Bu arada, "Madır Burç"un ve bu ek yapı kompleksinin tüm plân ve röleve çalışmaları tamamlanmıştır.

II. — *Akropolde yapılan araştırmalar* : Urartu devletinin başkenti olan Tuşpa'nın arkeolojik bakımdan stratigrafisini tespit etmek gayesi ile "Van Kalesi"nin "sitadel" kesiminde bazı sondaj çalışmaları yapılmıştır. Bu alan kalenin en yüksek kesimidir. Kuzeyi, Urartu devrine ait yüksek bir sur terasesi üzerine inşa edilmiş Ortaçağ ve Osmanlı tahkimatı ile sınırlanmıştır. Güney kısmını ise, tabii bir şekilde yükselen "Van Kayalığı"nın derin uçurumu yamacında yer alan Urartu duvarları sınırlamaktadır. Sitadele giriş batıdandır. Urartu devrine ait bu esas plânını muhafaza etmiş, ancak muhtelif devirlerde tadilat görmüştür. Rampalı bir yol ile çıkılan giriş kesiminden, araştırma yaptığımız alana varılmaktadır.

a) *I no'lu sondaj* : 4.00 × 4.00 m. ebadında olup, 5.00 m. derinliğe kadar inilmiştir. Bu tranşede özetle şu tabakalar tespit edilmiştir. Satıhtan itibaren 2.50 m. derinliğe kadar, "Geç Osmanlı", "Osmanlı", "Selçuk" ve diğer "Orta Çağ" devirlerine ait tabakalar içinde, bu devirleri belgeliyen muhtelif küçük buluntular ve mimarî kalıntılar gün ışığına çıkarılmıştır. 2.50 m.'nin altında ise Urartu devrine ait "kyklopik" bir duvar bakiyesi tespit edilmiştir ki, bu seviyeden itibaren tipik Urartu kerpiç blokajı devam etmektedir. Bu blokaj 5.00 m. derinliğe kadar takip edilmiştir. Ele geçirilen "boyalı" ve "monokrom" Urartu keramik parçaları dikkat çekicidir.

b) *II no'lu sondaj* : 2.00 m. × 4.00 m. ebadında olup, 2.90 m. derinlikte ana kaya ile nihayetlenmiştir. (I) no'lu tranşede olduğu gibi, tabakalar aynı sırayı takip etmektedir.

Bu sondajlarda tespit edilen tabakalar genel görünümüne göre Urartu seviyesine kadar, tipik Osmanlı, Selçuk ve diğer Orta Çağ kültürleri için homojen birer tabaka-

yı temsil etmeyip, zaman zaman devşirme malzeme ile yapılan dolgu sistemini ve mimarî tadilatları yansıtmaktadır. Fakat bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, ele geçirilen küçük buluntular arasında, âdeta bir kolleksiyon niteliğini taşıyan tipik Osmanlı lüleleri, Osmanlı ve Selçuk devirlerine ait çini parçaları, keramikler sanat tarihimiz bakımından çok değerli buluntular olarak dikkatimizi çekmiştir.

Urartu tabakası ise, tam bir kültür katı olmaktan ziyade, tipik bir Urartu dolgu sistemini göstermektedir.

Van Kalesi Kazı Heyeti
Başkanı
PROF. DR. AFİF ERZEN

9 — *Acemhöyük Kazısı 1974 Çalışmaları :*

Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Ankara Üniversitesi adına yürütülen Acemhöyük kazılarına 1974 yılı yaz aylarında da devam edilmiştir. Sahada 8 Temmuz - 15 ağustos 1974 tarihleri arasında ortalama elli işçi ile çalışılmıştır. Başkanlığımızdaki heyet, arkeolog olarak, Dr. Aykut Çınaroğlu, Asistan Uğur Silistreli, Ahmet Özcan, Tekniker Cengiz Erol, Fotoğraf Uzmanı Salahattin Öztartan, ve Restoratör İsmail Fidan'dan kurulu idi. Niğde Müzesi Asistanı Mustafa Demircubuk devlet temsilcisi olarak görev yaptı.

Kazılar, Hatıplertepesi, Kuzey Ocağı ve Aşağı Şehir olmak üzere üç alanda yürütüldü.

Hatıplertepesi :

Sarıkaya sarayının 140. m. kuzey batısında inşa edilmiş olan yanmış depo binasının kuzey-doğu, güney-doğu ve güneye bakan kısımlarında çalışıldı. Kuzey doğu kısmında köylünün yaptığı tahribatın devam ettiği, fakat planı tamamlamaya yarıyacak kopuk kalıntıların varlığı görüldü. Güneye bakan kısımda yığılmış toprak temizlendi, burada yapının taş temellere kadar zarar gördüğü saptandı ve duvar izleri ile iyi korunmuş tabana erişildi. Taban üstünde bulunan bullalara basılmış damga mühür baskıları arasında, yerli gliptik sanatına önemli katkılarda bulunacak motiflere raslandı. Bunlar arasında çift erkek sfenksli mühür baskısı bilhassa zikre değer.

Höyüğün merkezine ve Sarıkaya'ya bakan güney-doğu istikametindeki kısımda tahribat azdır. Köy halkının mezar kazmak maksadiyle söktüğü kerpiçler, duvarların biçimini önemli derecede bozmamıştır. Burada binanın revaklı bir avlu ile son bulan dış duvarı açığa çıkarılmıştır. Sarıkaya sarayını üç taraftan çeviren revaklı kısımda, taş kaidelere basan direkler saçaklığı tutmaktadır. Burada ise ayaklar, genişliği 50. cm. olan altı adet kerpiçten oluşan ve üç metre uzunluğunda bir kaide meydana getirmiştir. Bunlar ortalama beş buçuk m. aralıklarla yerleştirilmiştir. Böylece tam karşılarında yer aldığı dik gelen duvarlarının taş temellerinin genişliği ile uygunluk sağlanmıştır. Kerpiç kaidelerle onlara paralel dış duvarın taş temelinin uzaklığı bir buçuk metredir. Kerpiç kaideler taş temele dayanmadığı için taşıdıkları saçaklık, sarayınkine bakınca çok hafif olmalıdır. Binanın dış duvarının avluya bakan yüzünde, ve kerpiç kaideler arasında kalan kısımlarında, bir m.

genişliğinde ve binanın temelinde altmış cm. yükseklikte iri taşlardan yapılmış kaldırım, Sarıkaya'dan bakıldığında etkili bir görünüme sahiptir. Taban henüz kazılmıyan alana doğru devam etmektedir. Bunun bir çok sokak veya esas binaya ait ikinci bir yapıya bağlı olup olmadığı önümüzdeki kazı mevsimlerinde belli olacaktır. Revaklı kısmın kuzey-doğu ucu tahrip edilmiştir. Dış duvarlardan itibaren ikinci odada iyi bir şekilde korunmuş ağaç eşiğe raslandı. Bu eşikli oda ile binanın diğer kısmının bağlantısı iyi sağlandığından dış kapının bu kısımda olduğunu düşünüyoruz. Girişten itibaren iç içe uzun odalar, sıralanmıştır. Bunlardan EA-FA / 28 plankareye rastlanyında, mahallî hususiyetlere sahip, uzun boyunlu, düz dipli, çift veya tek kulplu iri testiler kapaklarıyla birlikte bulunmuştur. Zengin tasvirli silindir ve damga mühür baskıları taşıyan bullalar, önemli bir yekûn tutmaktadır. Uzun odaları paralel olarak doğu-batı istikametinde, iç içe odalarda yalnız kırık kapaklı vazolara, kapaklarına ve tabakalara rastlanmıştır. Kuzey-doğu, güney-batı beşinci küp odası, arada boş bir odadan geçildikten sonra altıncı ve çok iyi korunmuş küp odasına erişilmektedir. Bu küp depolarından EA/28 plânkareye oturduğunda altmış bir EA-GA/31 de elli iki küp sayılmıştır. Diğer küp depolarının bir kısmı tahrip sahasına girdiğinden küp sayılarını saptamak mümkün olmamışsa da, bunların da yukardakilerin miktarında olduğu şüphesizdir.

FA/30 plankaredeki iyi korunmuş odanın girişinin karşısında, muntazam kesitli, yangının şiddetinden ufalanmağa hazır durumda bir mermer kaide yerinde ele geçmiştir. Bu odada yüksek hararete ve dumansız olarak yanma sebebiyle, ağaç kısımlar beyaz bir kül yığını halinde kalmıştır; ayrıca kömürleşmiş direk parçaları da tabana düşmüştür. Sarıkaya sarayının üç tarafını çeviren revaklı avlunun direk kaidelerinin mermerden ve muntazam kesilmiş olarak yapıldıklarını dikkate alırsak, tam kapı karşısına rastlıyan bu kaidenin de üst kata çıkan merdivenin ana direğinin desteği olduğunu düşünebiliriz. Binanın inşasında çok miktarda ağaç kullanıldığı her tarafta belli olmakla beraber, bu hususa en iyi tanıklık eden FA-GA/-29-30 plankaredeki odadır. Bunun duvarları kırılması çok güç bir cüruf haline geldiği gibi, tabanındaki tahta döşeme de muntazam izler bırakarak cüruflaşmıştır.

Otuz üç oda açığa çıkarılmıştır. Tahrip sahası, ve üst kattaki odalar düşünülecek olursa, yapının Sarıkaya sarayına denk boyutlarda olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Kuzey Ocağı :

Acemhöyük'ün kuzey ucundaki hafif yükseklikte, Hatiplertepesinde olduğu gibi, satıhta yanmış yapı izlerine rastlanmakta idi. Yanmış depo binasının buraya kadar genişleyip genişlemediğini veya aynı devre ait başka bir yapının varlığını anlamak amacıyla burada kısa süren bir kazı yaptık. Umduğumuz gibi burasının da en geç iskânının Sarıkaya sarayı ile çağdaş olduğunu gördük. Yanmış bir binanın izleri mevcutsa da duvarlar ve temeller korunmamıştı. Bu durum güneyde yaptığımız sondajda sağlanan ile aynı idi. Taban üzerinde bulunan emziği yandan testi, şarap kırmızısı renginde parlak astarlı kapların en tipik örneklerinden biridir. Burun delikleri ve ağız birer çizgi ile gösterilmiş olan tabii kristalden küçük bir öküz başı Kültepe sarayında bulunmuş olan aynı maddeden yapılmış aslan figürünün

üslubundadır. Bunun da onun gibi, altın kakmalı olması muhtemeldir. Küçük bir alanda çalışılmış olmasına rağmen, hançer, ok ucu, ve mızrak ucu gibi çeşitli silahlara da rastlanmıştır.

Aşağı Şehir :

Höyüğün kuzey-batısına rastlıyan eteğinde, Hacı Ahmet Kara'nın bahçesinde yapılan kazılarda su seviyesine kadar inilmiştir 1973 yılında kıymetli arkeolojik eserler sakladığımız taş temelli III. kat binasının planını tamamlamak istedikse de eski çağlarda tahrip edilmiş olduğunu gördük. Yalnız satıhtan itibaren bu kata erişildiği esnada daha geç katları incelemek ve geçen yıl elde edilen sonuçları kontrol etmek mümkün oldu. Aşağı Şehirde tespit edilen dört yapı katı eserlerinin Höyük'ün orta ve kuzey-batı ocaklarında incelenen dört yapı katının malzemesiyle karşılaştırılması sonucu, Höyük ve Aşağı Şehir katlarının paralel olduğu saptandı.

NİMET ÖZGÜÇ

10 — Tepebağları Kazısı 1974 Çalışmaları :

Acemhöyük kazılarını yürüten heyet, Niğde Müzesi Asistanı Erol Faydalı'nın da katılımıyla, sahada 29 Mayıs - 27 Haziran tarihleri arasında çalıştı.

Bu yıl da, höyüğün çeşitli alanlarında yapılan araştırmalarla, yüzeye bakınca dört m. derinlikte olduğu anlaşılan Demir Devri katı için gerekli yeri hazırlamak maksadiyle, 1973 de ocaklanan kısmı genişlettik. Böylece k/6-10 plankaresinde Roma ve Helenistik devirlere ait katlarda çalıştık. Burada da Bizans devri silik bir kat halinde idi.

Erken Roma devrine ait II. katta evvelce bulunan evlere bağlanamayan duvarlara rastlandı. Tabanları üzerinde fildişi ağırşaklar, bilek taşları, tunç bilezikler ele geçirildi. Kappadokya kırallarından birbirini takip eden üçünün (II. Ariobarzanes, III. Ariobarzanes, X. Ariarthes M.ö. 63-36) sikkelerinden oluşan defineye göre, M.ö. birinci yüzyılda iskân edilmiş olduğu anlaşılan bu kata ait küçük bir çukurda bulunmuş olan eserler ilgi çekicidir. Kaba hamurlu, deve tüyü renginde, geniş ağızlı, dar ve düz dipli kabin ağız kenarından dibine kadar uzanan şerit kulbu, dört bağlantı ile gövdeye birleştirilmiştir. Şarap kırmızısı astarının izleri az miktarda korunmuştur. Açık kahverengi isli tabak ayaklıdır. İç kısmı, merkezde birleşen altı adet ion sütununun etrafında çift dalgalı çizgiye bağlı üzüm salkımlarıyla bezlenmiştir. Bezeme beyaz bir madde ile piştikten sonra tatbik edilmiştir. Kiremit rengi iyi pişmiş bir kulp üzerindeki kabartma kadın torsosu giyilidir.

III. katın geç safhasına ait duvarların bir kısmı, 1973 yılında da bulunan evlere bağlanmıştır. Bu katta koku şişeleri, fildişi ağırşaklar bulunmuştur. III. katın erken safhasına ait tabanı taş döşeli iki odası kısmen açığa çıkarılmıştır. Geri kalan kısmı höyüğün kenarına rastlamakta olup, erozyon sebebiyle kaybolmuştur. Bu tabaka, boyalı seramik ve alabastronlar yardımıyla dördüncü yüzyıla kadar indiği anlaşılan IV. katın, yani Demir Devrinin üstüne kurulmuştur. Bu katın sağlam taş duvarlarının daha eski katı çok tahrip etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Tabanının bir m. kadar altında, bu yıl da bir alabastron bulunmuştur. Gövde kısmı ezilmiş olan

kabın, boynu kısa, dibi düzdür. Omuzu hizasında karşılıklı iki kabartı kulp vazifesi görmektedir.

Üç yıllık kısa devreli araştırmalarla, Tepebağları'nda Demir devrinin geç safhasına erişmiş bulunuyoruz. Önümüzdeki mevsimlerde bunu ve daha erken safhaları araştırmak imkânını bulacağız.

NİMET ÖZGÜÇ

11 — *İkiztepe Kazısının 1974 Dönemi Çalışmaları :*

Üyelerimizden Prof. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Handan Alkım (Koordinatör - Arkeolog), Dr. Önder Bilgi, Dr. J. Yakar, Arkeolog Nihat Sümer (Samsun Müzesi Müdürü) Yk. Mim.-Arkeolog José Luis Garzón (Madrid Üniversitesi Öğretim Üyelerinden, misafir üye), A. M. Timonier (Keramograf - Arkeolog), Attilâ Aytemur (Restoratör), Revka Mecmal (misafir üye), Aziz Albek (foto uzmanı-Arkeolog), Sabahattin Ağaldağ, Mehmet Âkif Işın ve Yaşar Yıldız'dan oluşan bir kurul tarafından Kurumumuz adına - Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesinin katılmasıyla - başlatılan İkiztepe Kazısının ilk dönem çalışmaları 14 Temmuz - 23 Eylül 1974 tarihleri arasında geliştirildi.

İkiztepe Höyük yerleşmesi, Samsun ilinin Bafra ilçesinin 7 km. kadar kuzeybatısında Kızılırmak nehrinin yüzyıllar boyunca getirdiği sel toprağı ile oluşan ovanın içinde doğal dört yükselti üzerinde kurulmuştur.

Bu dönemde İkiztepe Höyüğünün söz konusu yükseltilerinden ikisinde (İkiztepe II ve İkiztepe I) sondajlara girildi.

İkiztepe II'de (B-Sondajı): 22.54 m. yükseklikte olup yerleşmenin kuzey kesiminde yer alan bu Höyüğün tepesinde 5 x 5 m. boyutunda 9 gridden oluşan 225 m² yüzölçümlü bir sondaj çukuru Dr. J. Yakar'ın gözetimi altında açıldı ve 6.34 m. derinliğe kadar inildi. Ahşap inşa tekniğinde altı mimarlık evresi saptandı; bunların döşemelerinin her birinin üst üste muhtelif fasılalarla en az bir kaç defa çamurla sıvandığı, ya da bastırılmış toprakla oluşturulduğunu sondaj kesitinde ayrıca görüldü ve evrelerin hemen hepsinin şiddetli bir yangın geçirdiği anlaşıldı. Kazı sırasında meydana çıkan kalıntılar buradaki ahşap duvar tekniğine ilişkin kanıtlar vermektedir, şöyle ki: Önce toprağa belirli aralıklarla ağaç dikeçler çakılmakta, bunların araları inceli kalınlı dallarla örülmekte, gerektiğinde kalaslarla kuvvetlendirilmekte ve hasil olan muhkem çitin her iki yanına kalın çamur sıva (= *pisé*) serpilmekte idi.

İkiztepe II,de bulunmuş olan çanak-çömleğin hepsi elle yapılmış olup genellikle siyah, grimtrak siyah kırmızı ve kahve rengindedir. Bir yandan Dündartepe ve Kaledoruğu'nun öte yandan Alaca Hüyük, Alışar ve Büyük Güllücek'in "Geç-Kalkolitik" olarak tanımlanan keramiğine - bazı yöresel özellikler bir yana bırakılırsa - benzerlik göstermektedir. Karanovo tipi kulp adı ile tanınan üstü yumrulu veya abanmış hayvan şeklindeki kulpların İkiztepe II'de bol sayıda görülmesi ayrıca ilginçtir. Keramik, 22.54 - 17.00 m. arasında bitki ve bitki-mineral katkılı ve 17.00 - 16.20 m. arasında ise tamamen mineral katkılıdır. Hâkim kap formu çömlek ve kâsedir; ayrıca minyatür kaplar da bulunmuştur. Küçük buluntular

arasında pişmiş topraktan yapılma bol miktarda ağırlıkları, sapan taşlarını, ağırşakları, çeşitli ve iyi kaliteli sileks ve obsidian âletleri ve yine pişmiş topraktan keman biçimli bir figürin parçasını zikredebiliriz. Geyik, keçi, domuz ve Dr. İ. Tekkaya'nın tanımlamasına göre bugün Anadolu'da türü bulunmayan bizon'a (*Bison bonnaeus Linnaeus*) ait hayvan kemiği kalıntılarının, ayrıca deniz balığı kemiklerinin sondaj çukurumuzda meydana çıkması, o zamanki İkiztepe ekonomisinin daha ziyade avcılık ve balıkçılığa dayandığını göstermektedir. Keramik buluntularına ve bunun gerek Orta ve gerek Kuzey Anadolu'daki benzerlerine dayanarak İkiztepe II Höyüğü'nün 1974 döneminde açığa çıkarılan altı mimarilik evresinden en alttaki iki evresinin Geç-Kalkolitik, onun üstündekilerinin de Eski Bronz I çağına maledilebileceğini olası görmektediriz.

İkiztepe II'nin orta yamaç ve etek kesiminde 1971 ve 1972'deki topraküstü araştırmalarımız sırasında oldukça bol miktarda Hitit çanak-çömlek parçaları toplamıştık. Tepe kesiminde ise bu kazı döneminde ne Hitit ne de onun altında Eski Bronz II ve III keramik kalıntılara rastlanılmamış olmasını, burasının taş duvarı ve hattâ taş temeli bile ihtiva etmeyen bir mimarlığa sahip olması (ki bu durumu İkiztepe I'de kanıtlar), kuvvetli bir erozyondan etkilenmesi ve yüzyıllar boyunca çift sürülürken toprağın savrulması ile hasıl olan bir kaymaya uğraması nedenlerine bağlı olabiliriz.

B – Sondajında bu dönemde ana toprağa kadar inilmedi.

İkiztepe I'de: İkiztepe I'in 50 m. kadar güneyinde bulunan 29.42 m. yüksekliğindeki bu Höyükte, biri tepe alanının kuzey-batı kesiminde (= A-Sondajı), ötekisi de kuzey-batı yamacında (= C-Sondajı) olmak üzere Dr. Önder Bilgi'nin gözetimi altında iki kazıya girildi.

1) A — *Sondajı:* Bu sondajda 5 × 5 m. boyutunda 11 kareden oluşan 272 m² lik bir alanda çalışıldı. Tıpkı İkiztepe II'de olduğu gibi, sonraki çağlarda kuvvetli bir erozyondan etkilenen ve çift sürme sırasında da ayrıca toprak kaybına uğrayan İkiztepe I'de, M.Ö. II. binyılın ilk çeyreğine ait yoğun bir yerleşmenin varlığı anlaşılmıştır. Nitekim gridlerden birinde (D, 3/IV, 11) 28.23 ile 24.38 m. arasındaki 3.85 m.lik bir derinlikte altı mimarlık evresi saptandı. Bu altı evrede de meydana çıkan keramik (gaga ağızlı orta ve iri boyutta testiler, gaga ağızlı çaydanlık, üçgen kulplu çömlekler, yonca ağızlı testiler, uzun ve aşağıya doğru daralan silindirik dipli kadehler) gerek hamur ve gerek şekil ve profil bakımından Boğazköy, Alaca Höyük ve Alişar'da rastlanan Eski-Hitit çanak çömleğinin tipik örneklerini temsil etmektedirler. Bir başka gridde ise (D, 2/IV, 12), Kaniş Karumu'nun IV. Katında bulunmuş olan incecik kenarlı çok sivri dipli koni biçimindeki ufak bardakların (krş. T. ve N. Özgüç: *Küllepe Kazısı Raporu* — 1949, Ankara 1953, s. 48 ve res. 209-210) benzerlerinin meydana çıkmış olması gerçekten ilginçtir. Eski Hitit olarak tanımladığımız bu evrelerde de İkiztepe'nin geleneksel ahaşap mimarlığının uygulanmasına devam edildiği, yangın geçirmiş olan ilgili döşemelerdeki dikeç deliklerinden ve kalın *pisé* kalıntılarında anlaşılmaktadır; bu da, İkiztepe'nin o zamanlar sık ormanlık bir bölgede yer aldığına ayrıca tanıklık etmektedir. Küçük buluntular arasında pişmiş topraktan yapılma ağırlıkları, sapan taşlarını, hayvan ve insan figürini parçalarını, kemik aletleri, bir bronz iğneyi ve taş boncukları zikredebiliriz.

A - Sondajında, Eski-Hitit evrelerinin hemen altında Eski Bronz III kalıntılarına rastlandı. Erozyonun kuvvetli olduğu kesimlerde ise doğrudan doğruya Eski Bronz III evresi ile karşılaşıldı. Bu vesile ile bir noktaya daha değinmek isteriz: Eski Bronz Çağında İkiztepe I'in daha ziyade güney kesiminin, Eski Hitit devrinde ise hem tepesinin hem de kuzey yamacının yerleşme gördüğü anlaşılmaktadır.

2) C - Sondajı: Bu sondaja, yine 5 x 5 m. boyutunda olan 7 gridda 175 m² ye ulaşan bir alanda girildi. Şiddetli bir yangın geçirmiş ahşap inşa tekniğindeki massif yapılı bir duvar (sur?) veya teras duvarı kalıntısı kuzey kesimde açığa çıkarıldı ve bunun temelinin Eski Bronz katına indiği saptandı. Aynı duvarın güneyinde (= iç kısmında) Eski Hitit çağına ait bir çömlek ile bunun ait olduğu döşeme ve duvara, döşemenin hemen altında ise Eski Bronz III kalıntılarına rastlandı. Dönem sonu geldiği için buradaki kazı durduruldu.

Jeolojik verilere göre, vaktiyle deniz kenarında ve Kızılırmak nehrinin hemen yanı başında olduğu anlaşılan bugünkü İkiztepe acaba Kültepe metinlerinde ve Eski Hitit devrinde *Zatpuwa-*, *Žalpa-* olarak tanınan ülkeye ait (*Zalpa-* için son olarak krş. H. Otten: *Eine althethitische Erzählung um die Stadt Žalpa*, Wiesbaden 1973) bir kent olabilir mi? Veya *Žalpa-* kentinin ta kendisi olarak tanımlanabilir mi? İkiztepe'nin coğrafi konumu ve bu kazı döneminde elde edilen arkeolojik sonuçlar İkiztepe - *Zalpa* eşitliğine ilişkin bazı ipuçları vermekte ise de, bu hususta kesin bir fikir ileri sürmek, kanımızca, henüz erkendir. İkiztepe'de gelecek dönemlerde yapacağımız çalışmaların bu konuya ışık tutmasını ümit edelim!

U. BAHADIR ALKIM

12 — Erythrai Kazısı 1974 Çalışmaları :

Erythrai kazılarına 1974 yılında Türk Tarih Kurumu, Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü ve Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi adına devam edilmiştir.

Kazı heyeti, imza sahibinin başkanlığında Kazı Direktörü Doçent Dr. Cevdet Bayburtluoğlu ve arkeoloji öğrencileri Faika Çakıcı, Muammer Kaya, Tayyar Tırpan, Durmuş Arslan ve İbrahim Öztürk'ten oluşmakta idi.

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü'nü, Ankara Arkeoloji Müzesi Müdür yardımcılarında İnci Bayburtluoğlu temsil etmiştir.

1974 yılında, daha önceki yıllarda başlatılmış olan akropol kesimindeki çalışmalar sürdürülmüştür. Erken İon çağına ait güzel ve bol malzeme veren akropol çalışmaları bu yıl da çok verimli olmuştur. Buluntular arasında geç tipte geç proto-geometrik seramik, Suriye ve Geç Hitit merkezlerinden gelen bronz ve fildişi eserler, oryantalizan seramik ve erken siyah figürlü Attika vazoları önemle anılmalıdır.

Şark ülkelerinden ithal edilmiş fildişi ve bronzdan eserler ve özellikle bu yıl bulunan Suriye tipi bronz heykelcik Erythrai kazılarını ön plana geçirmektedir. Bir arslan sırtındaki Hitit tipi kaide üzerinde duran çıplak kadın heykelciği müstesna bir buluntudur. Bugüne değin şark dünyasında bir çok fildişi heykelcik bulunmuş olduğu halde bu mükemmellikte ve bütünlükte Suriye tipi, bronzdan yapılmış bir heykelcik ele geçmemiştir. Erythrai kazıları bugüne değin Akropol'de elde edilen doğu ülkeleri sanat ürünleri bakımından Miletos kazılarından da verimlidirler.

Bu yıl gün ışığına çıkarılan erken tipte geç geometrik seramik ve özellikle oryantalian ve erken Attika tipi vazolar yönünden de Erytrai kazıları gittikçe önem kazanmaktadır. Erythrai'in ayrıca arkaik, klâsik ve hellenistik çağlara ait olağanüstü nitelikte malzeme ve eserler sakladığını da çeşitli buluntular açığa vurmaktadır. Bu verimli ören yerinin lâyük olduğu oranda ve önemle araştırılması gerekmektedir.

ORD. PROF. DR. EKREM AKURGAL

**TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ'NİN 1974 YILI
ÇALIŞMA RAPORU**

Basımevimizin bu yılki brüt geliri, geçen yıldan 4.035.187,70 faılasıyla 18.113.220,22 TL. olmuştur. Böylece basımevimiz her yıl bir evvelkinden fazla değerde iş yapma geleneğini sürdürmüştür.

Basımevimizin son beş yıllık sermaye ve brüt gelir artışı şöylece seyretmiştir:

YIL	SERMAYE	ENDEKS	BRÜT GELİR	ENDEKS
1969	4.500.000,—	100,00	5.793.207,07	100,00
1970	5.000.000,—	111,11	7.150.897,35	123,43
1971	6.000.000,—	133,33	8.676.369,82	149,77
1972	6.500.000,—	144,44	11.809.719,10	203,85
1973	7.000.000,—	155,55	14.078.032,52	243,01
1974	10.000.000,—	222,22	18.113.220,22	312,66

Bu duruma göre yıllık gelişme de şöyledir:

YIL	SERMAYE GELİŞİMİ %	BRÜT GELİR GELİŞİMİ %
1970	11,11	23,43
1971	19,99	21,34
1972	8,33	36,11
1973	7,69	19,21
1974	42,86	28,66

Çizelgenin incelenmesinde, Basımevimizin yıllık gelişme hızının bir çok sanayi kuruluşlarının öngördüğü gelişme hızından bir hayli yüksek olduğu memnuniyetle gözlenmektedir.

Geçen yıla oranla, başlıca gider kalemlerinden amortismanlar % 5,01, personel giderleri % 35,07, işletme giderleri % 5,36 artmasına karşılık, kâr oranımız da % 69,5 artmış bulunmaktadır. Bu da 1974 yılında sevindirici bir rantabilite sağlandığını göstermektedir. Aşağıda başlıca gider ve kâr rakkamlarını 1973 ile orantılı olarak görmekteyiz :

	1973	1974	Artan Miktarı	Artış Oranı
Amortisman	1.455.229,86	1.528.116,43	72.886,57	% 5,01
Personel giderleri	7.266.163,72	9.814.075,44	2.547.911,72	%35,07
İşletme giderleri	3.598.993,32	3.791.832,52	192.839,20	% 5,36
Kâr	1.757.645,62	2.979.195,83	1.221.550,21	%69,50
Toplam	14.078.032,52	18.113.220,22	4.035.187,70	%28,66

% 35,07 oranındaki personel giderlerinde görülen artış, yıl içinde asgarî ücretlerin arttırılması ve toplu sözleşmeyle ikinci yıl zamlarının yapılmasından ileri gelmektedir.

Yıl içinde önemli bir yatırım yapılmadığından amortismanlarda artış ancak % 5,01 oranında olmuştur. İşletme giderlerindeki % 5,36 lık artışın ise konjoktüre rağmen çok ufak olması sevindiricidir.

Başlıca giderlerimizin ve kârın dağılım oranı ise şöyledir:

	1973	1974	Fark ±
Amortisman	% 10,34	% 8,44	— 1,90
Personel giderleri	% 51,61	% 54,18	+ 2,57
İşletme giderleri	% 25,56	% 20,93	— 4,62
Kâr	% 12,49	% 16,45	+ 3,96
Toplam	% 100,00	% 100,00	

Oran dağılımında geçen yıla nazaran ± % 2 - 4 arasında çok az farklılık olduğu görülmektedir ki, bu da istikrarlı bir gelir-gider dengesini muhafaza ettiğimizi belirlemektedir.

Bu tabloda da görüldüğü gibi kârın, brüt gelire oranı % 16,45 dir. Kârın sermayeye oranı ise :

$$\frac{2.979.195,83}{10.000.000,00} = \% 29,79$$

dur. Her iki oran da Basimevimizin çok verimli bir yıl geçirdiğini kanıtlamaktadır.

İçinde bulunduğumuz 1975 yılında büyük atılımlar yapacak olan Basimevimizin, önümüzdeki yıl bu yıldan çok daha mükemmel bir blânçoyla huzuruza geleceğine yürekten inanmaktayız.

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ YÖNETİM KURULU

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULUNA

Sayın Kurulunuzca bizlere verilen denetleme görevi uyarınca Türk Tarih Kurumu ile Türk Tarih Kurumu Basımevi'nin 1974 yılı bilançoları, defter ve kayıtları incelenmiş, 1973 yılı bilançolarında yazılı değerlerin 1974 yılı hesaplarına devrolunduğu, yıl içerisinde yapılan giderler ile işlemlerin Yönetim Kurulu kararlarına ve Yönetmelik hükümlerine uygun yürütüldüğü saptanmıştır.

Kurum ve Basımevi'ne ait defter ve kayıtların düzenli, işlem ve varlıkların bunlara uygun olduğunu, Yüksek Kurulunuzun incelemelerine sunulan 1974 yılı bilançolarıyla kâr zarar cetvelinin yine bu kayıt ve belgelere dayandığını arz ve tasdikini saygılarımızla dileriz.

Devamlı gelişme kaydeden Basımevi'nin 1974 yılı bilançosu umut vericidir.

DENETLEME KURULU

PROF. DR. SEMAVİ EYİCE
T. T. K. Üyesi
(Bulunamadı)

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

PROF. DR. NİMET ÖZGÜÇ
T. T. K. Üyesi

ESİN SANKUR
Türkiye İş Bankası
Muhasebe Müdürü

T Ü R K T A R İ H K U R U M U ' N U N 1 9 7 4 Y I L I
B İ L A N Ç O S U

A K T İ F

A — PARAYA İLİŞKİN DEĞERLER	
KASA	191.739,91
BANKALAR	25.797,90
24.783,04 İş Bank. 6635 Hes.	
1.014,86 Merkez B. 350902010	
B — KISA VEDEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER	
BANKA HİSSE SENETLERİ	350.000,—
BASİMEVİ CARİ HESABI	6.354.707,93
C — UZUN VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLİR DEĞERLER	
KİTAP AMBARI	10.563.733,50
BELLE TEN AMBARI	2.998.700,—
BORÇLULAR	914.599,08
111.175,26 Muhtelif	
513.979,38 Telif-Tercüme Avansı	
27.655,65 Kredili Kitap Satışları	
62.279,41 İlmî Araştırma ve Konf.	
3.653,— Basılmakta Olan Yayınlar	
12.408,26 Peşin Ödeme	
4.161,75 Dış Kitapçılar	
56.140,81 İç Kitapçılar	
26.128,06 Kazı Avansları	
83.930,— Mensuplar Avansı	
4.037,50 Kongre ve Sergiler	
9.050,— Ciltlenmekte Olanlar	
YAYIN VE FOTO GEREÇLERİ	974.848,12
967.574,18 Yayın Gereçleri	
3.243,94 Foto "	
4.030,— Ciltleme "	
BASİMEVİ SERMAYESİ	10.000.000,—
D — TAŞINMAZ VE TAŞINIR DEĞERLER	
BİNA	8.717.242,79
DEMİRBAŞLAR	3.825.463,86
1.170.823,38 Kurum	
2.572.539,47 Kitaplık	
82.101,01 Kazı	
TAKİM AVADANLIK	149.661,49
	<u>45.066.494,58</u>

P A S İ F

A — ÖZ KAYNAKLAR:	
GENEL VARLIKLAR	26.818.397,44
SATILACAK KURUM YAYINLARI	13.562.433,50
B — YABANCI KAYNAKLAR	
BANKALAR	4.514.986,29
754.515,86 İş Bank. 20184 Hes.	
3.760.470,43 İş Bank. 82555 Hes.	
KANUNİ KESİNTİLER	88.594,28
44.087,28 S. Sigorta Primleri	
41.255,— G. Vergisi	
3.252,— M. Denge Vergisi	
ALACAKLILAR	75.545,57
38.483,58 Muhtelif	
37.061,99 Dış Kitapçılar	
BELLE TEN ABONELERİ	4.537,50
EMANETLER	2.000,—

45.066.494,58

31. 12. 1974

Genel Müdür
ULUÇ İÇDEMİR

Muhasebe Müdürü Y.
METİN ÇELEBİ

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ
1 9 7 4 Y I L I B İ L A N Ç O S U

A K T İ F

SABİT KIYMETLER	19.518.346,31
Bina	1.063.997,86
Demirbaşlar	17.168.063,45
Arsa	1.286.285,00

BAĞLANMIŞ KIYMETLER	1.537.449,60
Depozitolar	11.665,00
İlk Tesis Masrafları	156.745,14
Tasarruf Bonoları	7.730,00
Akreditifler	1.361.309,46

GEÇİCİ ARACI HESAPLAR	229.288,37
İŞLETME KIYMETLERİ	3.553.813,96

Kağıt Ambarı	742.266,13
Mürekkep Ambarı	282.282,85
Klişe Ambarı	456.790,37
Ofset Ambarı	710.283,63
Cilt Ambarı	131.990,34
Plâstik Ambarı	831.157,81
Yedek Parça Ambarı	85.987,62
Emanet Ambarı	74.220,00
Sair Malzeme Ambarı	238.835,21

KISA VADEDE PARAYA ÇEVİRİLEBİLEN KIYMETLER	5.806.288,71
---	--------------

Müşteriler	4.194.683,44
P. T. T.	2.809.341,40
Y. Seçim Kurulu	418.933,33
T. Tarih Kurumu	642.877,53
Sair	323.531,18
Borçlular	1.611.605,27
Y. Seçim Kurulu	895.000,00
M. E. B. Ders	
Kitapları	348.116,05
Sair	368.489,22

EMRE AMADE KIYMETLER	135.800,87
Kasa	13.633,09
Bankalar	122.167,78

NÂZİM HESAPLAR	2.992.057,83
Teminat Mektupları	

33.773.045,65

Muhasebeci
SONER ZERENLER

P A S İ F

SERMAYE	10.000.000,00
---------	---------------

İHTİYATLAR ve FONLAR	8.320.356,89
----------------------	--------------

Yetiştirme fonu	348.187,88
-----------------	------------

Birikmiş Amortis.	7.972.169,01
-------------------	--------------

ORTA VADELİ BORÇLAR	6.354.707,93
---------------------	--------------

Türk Tarih Kurumu

İşbank 20184 Hes. Kul.	754.515,86
------------------------	------------

İşbank 82555 Hes. Kul.	3.760.470,43
------------------------	--------------

Cari Hesap	1.839.721,64
------------	--------------

KISA VADELİ BORÇLAR	3.118.997,17
---------------------	--------------

Müşteri Avansları	1.160.314,94
-------------------	--------------

Alacaklılar	88.936,14
-------------	-----------

Kanunî Kesintiler	294.138,65
-------------------	------------

Emanetler	42.942,14
-----------	-----------

Bankalar	1.532.665,30
----------	--------------

Akreditif Kredi.	1.041.215,91
------------------	--------------

Nakit Krediler	491.449,39
----------------	------------

KARŞILIKLAR	7.730,00
-------------	----------

NÂZİM HESAPLAR	2.992.057,83
----------------	--------------

Teminat Mektupları

KÂR - ZARAR HESABI	2.979.195,83
--------------------	--------------

1974 Yılı Kârı

33.773.045,65

İd. Md. Ydm.
TARIK GÜNER

T Ü R K T A R İ H K U R U M U B A S I M E V İ
1974 YILI KÂR ve ZARAR TABLOSU

G İ D E R L E R

AMORTİSMANLAR	1.431.159,04
İLK TESİS GİDERLERİ	96.957,39
PERSONEL GİDERLERİ	9.814.075,44
Ücretler	6.653.497,17
Fazla Mesailer	762.639,33
Tazminatlar	128.079,51
İkramiyeler	601.276,23
Sosyal Yardımlar	730.503,62
Sos. Sig. İşveren His.	938.079,58
İŞLETME GİDERLERİ	3.791.832,52
Işık	61.834,09
Kuvvet	156.359,41
Su	28.120,85
Isıtma	148.228,34
Sigorta	121.948,21
Verdiğimiz Faizler	846.660,68
Malzeme	749.218,04
Tamir Revizyon	247.204,54
Gayrimenkul Kira	366.500,00
Makina Kiraları	422.599,23
Vakıflara Bağışlar	279.297,96
Sair Giderler	363.861,17

KÂR

2.979.195,83

18.113.220,22

G E L İ R L E R

İŞLETME GELİRLERİ	16.867.211,1
Baskı İş Gelirleri	15.919.816,67
Envanter	947.394,50
KLİŞE İŞİ GELİRLERİ	571.416,7
KIRPINTI KÂĞIT SATIŞLA.	298.514,6
KIRPINTI PLÂSTİK SATIŞLA.	70.673,5
I. B. M. GELİRLERİ	171.381,5
SAİR GELİRLER	134.023,6

18.113.220,22

Muhasebeci
SONER ZERENLER

İd. Md. Ydm.
TARİK GÜNER